

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊАТИ

Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqqan boshlagan

www.uzas.uz

2017-yil 7-iyul №28 (4427)

ФИДОЙИНИ БЎЛАЙМИЗ СЕНИ, ЎЗБЕКИСТОН!

Биз, ота-оналар, устоз ва мураббийлар сизларни, бутун Ўзбекистон ёшларини Ватанимиз, жамиятимизнинг ҳал қилувчи кучи деб биламиз ва сизлар ҳамиша халқимизнинг мана шундай юксак ишончига муносиб бўласиз, деб ишонамиз.

Шавкат МИРЗИЁЕВ

ЁШ ИСТЕЪДОДЛАР АНЖУМАНИ

Ям-яшил арчазорларга бурканган гўзал Зомин тоғлари, баҳаво Ўрикисой ўтган чоршанба кuni истеъдодли ёш ижодкорларнинг шўх кулгулари, шеър ва қўшиқлари билан ажиб тароват касб этди. Бу ерда “Фидойини бўлаймиз сени, Ўзбекистон!” шiori остида мамлакатимиз ёш ижодкорларининг Зомин семинари ўз ишини бошлади. Анжуманга Қорақалпоғистон Республикаси, барча вилоятлар ва Тошкент шаҳридан бадиий ижодга иштиёқ баланд талабалар, коллежларнинг истеъдодли ўқувчилари, иқтидорли ёшлар, таниқли шоир ва ёзувчилар таширф буюрди.

Бундан йигирма йил олдин Зоминдаги сўлим Ўрикисойда республика ёш ижодкорларининг семинари ўз фаолиятини бошлаган ва бунга ўша пайтда Жиззах вилояти ҳокими вазири Шавкат Мирзиёев ташаббускор бўлиб, адабиёт ахлига, айниқса, ёш истеъдодларга бағрини кенг очиб, уларни ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлагани сабаб бўлган. Ёзувчилар уюшмаси моддий жиҳатдан қийналган, бундай семинарларни қўллаганида ўқувчиларга қурб етмай турган бир пайтда бошланган анжуман сабоқлари туфайли жуда қўллаб-қувватлагани ёш шоир ва ёзувчилар кашф этилди. Илк ижод намуналарини устозлар назаридан ўтказиб эътиборга тушган, биринчи китоблари чоп этила бошлаган, олий ўқув юртига ўқишга қабул қилинган ёшларнинг кўпчилиги катта адабиёт майдонига Зомин ижод мактаби орқали кириб келгани хануз фахр-ифтихор билан эслашади. Истеъдодли ёшларни бағрига чорлаган Зомин ижод мактаби навқирон ижодкорларнинг адабиётимизга гуркираб кириб келишида муҳим омил бўлиши шубҳасиз.

Зомин семинари иш бошлаган биринчи куннинг ўзидаёқ беғубор тоғларнинг мусаффо ҳавосидан тўйиб нафас олган, чеҳралари гул-гул ёнган ёшлар бир-бирлари билан танишиб, ижодий суҳбат қуриб катта мақсад йўлидаги азму қарорини намоён этишга ошиқар экан, уларни улкан гулхан атрофидан қизгин суҳбат ва гўзал мушоира кутиб турарди. Мавжлаиб оқаётган жўшқин Ўрикисой соҳилидаги пешлаҳаларга Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг китобхонлик маданиятини юксалтириш, ёш истеъдодларни қўллаб-қувват-

лашга доир даъватлари, ҳассос шоиримиз Ҳамид Олимжоннинг “Шундай ўлка доим бор бўлсин, Шундай ўлка элга ёр бўлсин!” каби гўзал мисралари ёзиб қўйилган. Юртбошимиз томонидан ўртага ташланган “Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қураимиз” даъвати ёш истеъдодларнинг маърифий суҳбати ва мароқли мушоиранинг бош мавзусига айланди. Хоразми Андихондан, олис Сурхону Қорақалпоғистондан, Қашқадарёю Жиззахдан,

булбуллар навосидан янада файзиёб бўлди.

Анжуманда Ижод фонди ҳимийлигида чоп этилган йигирма бир нафар ёш ижодкорнинг ўн тўққиз номдаги биринчи китоблари тақдими ҳам бўлиб ўтди. Семинарнинг барча иштирокчиларига Президентимизнинг совғалари топширилди.

Она замин қўйини мусаффо экинларга тўлдирадиган дилбар сабоқлар юксак тоғлар, асрий арчазорлар бағрида туғилгани каби беғубор Зомин тоғлари бағрида истеъдодли устозлар назаридан ўтказилган ёш кўнгиллар ҳам бошқаларникига ўхшамайдиган ўз овози, бетақдор сони билан адабиётимизга янги нафас, янги ҳаво олиб кириб, буюк адабларимиз яратган улкан ижод боғини гулу гулзорларга буркайдилар, деб умид қиламиз.

Ўз муҳбиримиз.

Ҳамид ОЛИМЖОН

ДАРЁ КАБИ ҲАЙОҚ ҲАМ ҲАМ

Мен дунёга келган кунданок Ватаним деб сени, уйғондим, Одам бахти биргина сенда. Бўлурига мукамал қондим. Қулоғимга номин кирганда Қумлик каби ташна боқурман. Сенинг жаннат водийларингдан Наҳрлардай тўлиб оқурман.

Билсинларким, йўлдошим бўлмас, Кўзда ёши билан кулганлар. Тиллари бол, ўзлари ҳаёт, Лекин, юрак-бағри ўлганлар. Ҳар айтганим буюк жангнома, Қайга десанг қайтмай кетурман. Кўзларимни юммасан асло — Дарё каби уйғоқ ўтурман.

гўзал Фарғонаю азим Тошкентдан Зомин тоғларига қадам қўйган ёш истеъдодлар ўқиган Ватан ва муҳаббат, она диёр ва улғу аждодлардан ифтихор туйғуларига тўлиб-тошган шеърлар, айни чоғда Чўлпон Усмон Носир, Ҳамид Олимжону Фафур Фулом, Абдулла Орипов, Муҳаммад Юсуф, Ҳалима Худойбердиева сингари устозлар ижодидан илҳомланиб ўқилган шеърлар ҳам қизгин ижодий гурунлару мушоирага файзу тароват, бетақдор руҳ бағишлади. Ёш кўнгилларнинг ижодий гурунлари узоқ давом этиб, хушҳаво тоғлар

ЗОМИННИНГ МАНГУ ҚЎШИҚЛАРИ

Тароватли Ўрикисой мавзесида уч кун қизгин давом этган Республика ёш ижодкорларининг Зомин семинарида юртимизнинг барча ҳудудларидан

келган ҳаваскор қаламкашлар ўқиган шеърларни тоғлар, кенгликлар, боғлар, арчазор, сойлар ҳам тинглади.

Жиззах вилоятининг Зомин сингари Бахмал, Фориш, Янгиобод каби жаннатмонанд масканлари ҳам борки, уларни юртимизнинг Бўстонлик, Водил, Ургут, Чортоқ, Чимён, Шахрисабз, Шохмардон, Хонобод сингари она-табиат ўзининг мўъжизалари ила сийлаган.

Зомин миллий боғи, Зомин ва Нурота давлат қўриқхоналари,

Бахмал, Зомин, Галлаорол ўрмон ҳўжаликлари шифобахш булоқлари ва мусаффо ҳавоси, наботот ва ҳайвонот дунёси билан нафақат юртимизда, балки дунёда

эътибор қозонган. Бу маскандаги етти юз турдаги наботот вакиллари билан ўн учтаси ноёб ҳисобланади. Қўшларнинг юздан ортиқ тури ва бошқа камёб жониворлар яшайдиган бу заминда Туркистон силовсини, оқ тирноқли айик, Северцов қўйи, қор қоплони ҳамда болтаютар, тасқара, бургут, қора лайлак, оқ бошли кумай, лочин сингари ноёб қўшлар сақланиб қолган.

Давоми олтинчи саҳифада.

ТОҒЛАРДАН ҲАМ ЮКСАК

Дил дилга ҳаля бўлгани каби, Сўз сўзга қофия бўлгани каби, Ҳар сўзда ҳосият бўлгани каби, Заминга уйқашдир бу қўҳна Зомин.

Анжуман бошланмиш гўзал масканда, Ёшлик ва ифтихор йиғилиш бунда, Саралаб олишар устозлар энди, Завқ билан сурурнинг пишғини, хомин.

Сўз мулкин сайр айлаб келган ёш диллар, Зомин доводидан, мана, ошдилар, Ҳали гўрадилар — ҳали ёшдилар, Устозлар дуода десилар: “Омин!”

Бу тоғлар уларни қўқларга бошлар, Метиндек ирода берсин бу тоғлар, Тоғлардан ҳам юксак кўтарсин ёшлар — Ўзбекистон шонини, она юрт номин!

Шоди ОТАМУРОД, Ёзувчилар уюшмаси аъзоси, 1998 йилги семинар қатнашчиси

КЎЗЛАРДА НУР, ҚАЛБЛАРДА ҒУРУР

5 июл кuni эрта тонгда мамлакатимизнинг турли вилоятларидан келган етмиш нафарга яқин ёш ижодкор ва уларга бадиий ижод сирларидан сабоқ берувчи устоз адиллар, ишчи гуруҳ аъзолари тушган автобуслар “Дўрмон” ижод уйидан

Зомин туманидаги сўлим Ўрикисой сари йўл олди. Йўл-йўлакай устоз ижодкорлар ва ёшлар ўртасида ёшлик, нафосат ва адабиёт байрамнинг ҳаяжонлари, давлатимиз раҳбари қўллаб-қувватлаб, оқ йўл берган бу нуфузли анжуманда қатнашадиган навқирон авлоднинг шукроналик гурунлари давом этди. Дил изҳорлари кўп ўтмай шеърли сатрларга айланиб, акс-садо берди. Ёшларнинг кўзларида нур,

қалбларида эса шу улғу юртга фарзандлик фахру гурури ва Юртбошимизга миннатдорлик туйғулари барқ урар эди.

Президентимиз эзгу ният билан айтган: “Ёш ижодкорларнинг мустақил Ватан адабиётига Жиззах диёридан қўяётган қадамлари қўлғу бўлсин!” деган сурурбахш сўзлар янгради.

Куннинг иккинчи ярмида келажак буюк, ўтмиши шарафли юртимиз тимсоли бўлган гўзал табиат, осмон-йўл тоғлар, асрий арчалар билан ўралган Ўрикисойда анжуманнинг тантанали очилишига бағишланган тадбир бўлиб ўтди. Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раиси, Халқ ёзувчиси Муҳаммад Али ва Жиззах вилояти ҳокими, Олий Мажлис Сенати аъзоси Улуғбек Ўзоқов турли вилоятлардан келган истеъдодли ёшларимиз вакиллари самимий қўллаб-қувватлади. Ў.Ўзоқов Жиззах шаҳрида давлат арбоби ва улғу адиб Шароф Рашидов таваллудининг 100 йиллигига бағишлаб ёзувчи ҳайкали ўрнатилаётгани, бу меъморий обидага ҳамоҳанг тарзда ёшлик ва муҳаббат қўйилари Ҳамид Олимжон ва Зулфия сиймолари акс этган ёдгорликлар ҳамда маданият ва адабиёт хабарини барпо этилаётгани ҳақида гапирди. Вилоят ҳокимлиги томонидан мамлакатимиз ёш ижодкорлари ўртасида Ҳамид Олимжон ва Зулфияга бағишланган

асарлар танлови эълон қилинаётганини маълум қилди.

— Зомин семинари ёш ижодкорлар байрами, — деди Ёзувчилар уюшмаси раиси Муҳаммад Али. — Анжуманга тақдир этилган ёш ижодкорлар орасида адабиётнинг барча жанрлари вакиллари — ёш шоирлар, адиллар, драматурглар, публицистлар, танқидчилар, таржимонлар бор. Ҳар бир жанр бўйича таниқли адиллар раҳбарлик қиладиган ижодий гуруҳларда қатнашчиларнинг асарлари, қўлғуларига муҳомадан ўтади, ҳаётга йўлланма олади. Умид қиламизки, улар орасидан Қодирийлар, Чўлпонлар, Ойбеклар, Зулфиялар етишиб чиқади, Зомин семинарлари таассуроти адабиётимизнинг ёрқин саҳифаларига айланади.

Ўзбекистон халқ шоирлари, сена-торлар Иқбол Мирзо, Энаҳон Сиддиқова, академик Бахтиёр Назаров, Қорақалпоғистон Ёзувчилар уюшмаси раиси Кенесбой Каримов мамлакатимизда маънавият, адабиёт соҳасида олиб борилаётган туб ислохотлар, ёш ижодкорларни қўллаб-қувватлашга қаратилаётган юксак эътибор, ёшларнинг ёруғ келажакига билдирилаётган ишонч, китоб мутолааси, китобхонлик маданиятини юксалтириш борасида амалга оширилаётган тадбирлар, бу йилги Зомин семинаридан қўллаб-қувватлаган самаралар ҳақида сўзлашди.

Давоми иккинчи саҳифада.

УЙҒОНИШ ЭҲТИЁЖИ

Ёшликни тўлиб-тошиб, шарқираб оқаётган дарёга ўхшатилади. Чиндан ҳам навқирон қалбларнинг жўшқинлиги шиддати олдинга дадил интилаётган ўқтам дарёни эслатади.

Ўзбекистон — ёшлар мамлакати. Мамлакатимиз эришаётган ютуқларда

ёшларимизнинг ҳиссаси жуда катта. Айни пайтда жамиятимиздаги муаммолар, ҳал қилиниши лозим бўлган масалаларнинг салмоқли қисми ҳам ёшлар ҳаёти, тақдирига тааллуқлидир. Одатда, ёшлар тажрибасиз, қизиққон, қўллаб-қувватлашга муҳтож ва бутун ҳаётлари ҳали олдинда бўлгани учун қўллаб муаммолар гирдобига қолишади. Демак, уларнинг орзу-интилишларига кенг йўл очиб, муаммоларини ҳал этиш анчайин масала эмас — дав-

лат аҳамиятига эга, халқимизнинг тақдирига дахлдор вазифа саналади. Президентимиз Шавкат Мирзиёев бу вазифанинг моҳиятини “Қамолот” ёшлар ижтимоий ҳаракатининг IV қурултойидаги нутқида жуда теран, аниқ факт ва ҳаётий мисоллар ёрдамида таҳлил қилиб берди.

Президентимизнинг қурултойда сўзлаган нутқи нафақат ёшлар тақдирини, балки бутун мамлакатимизнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида катта воқеа бўлди. Маърузадаги ҳар бир бандда ёшлар масаласига доир муайян “қасаллик” аниқланиб, ташхис қўйилиб, керак бўлса, даволаш йўллари кўрсатиб берилди.

Давоми иккинчи саҳифада.

ШУНДАЙ ЎЛКА ДОИМ БОР БЎЛСИН,

Хар тонг кўёш уфдан бош кўтармай далага отланган ҳамқишлоқларим сафига бўшиламан. Пахтазору бугдойзорга етиб борганимизча бу йил кимнинг пахтаси яхши бўлгани, ким галладан қанча ҳосил олгани ҳақида суҳбатлашамиз.

Гулистон тумани Мирзо Улуғбек номидаги агросаноат касб-хунар коллежини тугатганимдан сўнг тадбиркор бўлишга аҳд қилдим. Беш йилдирки, 46 гектар ерда пахта ва бугдойдан режадан орттириб ҳосил оляпмиз. Коллежини битириб тадбиркор бўламан деганимда кўпчилик ишонмаганди. Аммо отамнинг йўл-

мардлик ва жасорат мужассамдир. Шунинг учун ҳам Президентимизнинг кункеча матбуотда эълон қилинган **“Ёшларга оид давлат сиёсати самарадорлигини ошириш ва Ўзбекистон ёшлар иттифоқини қўллаб-қувватлаш тўғрисида”**ги Фармонида Ўзбекистон ёшлар иттифоқи фаолиятини такомиллаштиришга доир комплекс чора-тадбирлар дастурини ишлаб чиқиш вазифаси белгилангани, Ватанга садоқат, эл-юртнинг ардоқлаш, фидойилик ва адолатпарварлик каби юксак фазилатларни намоён этаётган ёшларимизнинг маҳорати, меҳнати ва иходини

ҚАТБИЯТ ЖАСОРАТГА ЙЎЛ ОЧАДИ

йўриғи, далдаси билан мақсадимга етдим — “Сарвиноз Собиржоновна Файзи” фермер хўжалигини ташкил қилдим. Дастлабки йиллардаги қийинчиликлар орт-

муносиб даражада тақдирлаб бориш учун жуда қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш механизмлари кўзда тутилгани барча ёшларнинг қалбини фахр-ифтихорга тўлдирди.

Мустақиллигимизнинг 26 йиллиги байрами яқинлашмоқда. Сирдарёликлар ҳам байрамга тараддуд кўрмоқда. “Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг йигирма олти йиллик байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида”ги қарорда истиқлол байрами “Фидойинг бўлғаймиз сени, Ўзбекистон!” деган бош ғоя асосида ўтказилишига алоҳида урғу берилган. Демак, қандай касб

да қолди. Ҳозир йигирмадан зиёд зиротачига раҳбарман. Ҳа, бугун юртимизда ким эзгу ишга қўл урса, албатта, самарасини кўради. 2015 йили “Ўзбекистон белгиси” кўрак нишони соҳиби бўлдим. “Ёш мутахассис”, “Ёш фермер”, “Тадбиркор аёл” каби бир неча танловларда қатнашиб, фахрли ўринларни олдим.

Яқинда пойтахтимизда бўлиб ўтган “Қамолот” ёшлар ижтимоий ҳаракатининг IV қурултойи делегатлари орасида мен ҳам бор эдим. Давлатимиз раҳбари қурултойдаги нутқида ёшларни қизиқтираётган масалалар, ёчимини кўтаётган муаммоларга алоҳида тўхтади. Фермер хўжалигимиз муаммолари билан қизиқиб бизга ер ҳайдайдиган ва чиққ қиладиган тракторлар совға қилди. Бундан жуда қувондим. Энди имкониятларимиз янада кенгайди. Бу ишончини оқлашга астойдил ҳаракат қиламиз. Истардимки, сафимизга ёш агроном, ёш механизатор, ёш тадбиркорлар келиб қўшилис. Чунки ер ҳақиқий хазина. Ерга меҳр берсангиз, меҳнатидан қочмасангиз, албатта, рохатини кўрасиз. Президентимиз Шавкат Мирзиёев қурултойда таъкидлаганидек, ҳар қандай ютуқ, ҳар қандай ғалабанинг замирида, аввало, меҳнат ва қатъият,

эгаси бўлмайлик, Ватан равнақи йўлида изланишимиз, ижод қилишимиз, янгиликка интилиб яшашимиз даркор. Мен тадбиркор бўлмаганимда эҳтимол адабиёт ёки санъат соҳасида ўзимни сынаб кўрардим. Чунки гўзал дёғримиз ўғил-қизларига дунёдаги илғор мамлакатларнинг ёшлари билан илм-фан, спорт, санъат, адабиёт соҳасида бемалол беллаша олишлари учун катта эътибор ва ғамхўрлик кўрсатишмоқда.

Шу кунларда Жиззах вилоятининг сўлими Зомин туманида Республика ёш ижодкорларининг ижодий семинари ўтмоқда. “Фидойинг бўлғаймиз сени, Ўзбекистон!” шiori остидаги бу анжуман чин маънода юртимиз фарзандлари учун улкан воқеага айланди. Зоминдаги адабиёт ва маҳорат анжуманида устозлар сабогини олган ёш қаламқашлар мен каби тенгдошларининг турли соҳаларда эришган ютуқлари ва дуч келаётган муаммоларини ҳам дадил қаламга олишлари га ишонаман.

Барча семинар иштирокчиларини ана шу байрам билан табриклайман.

Сарвиноз ШОКИРОВА,
тадбиркор

КЎЗЛАРДА НУР, ҚАЛБЛАРДА ҒУРУР

Бошланиши биринчи саҳифада.

Ўтган йили “Ижод” жамоат фонди томонидан “Қувонч бўлиб дунёга келдик” номи биринчи китоби нашр этилган жаззхлик ёш ижодкор Чарос Ёқубова сўзга чиқиб, ёшларга кўрсатилаётган ғамхўрликлар учун миннатдорлик билдирди. Семинар иштирокчиларидан наманганлик Нилуфар Абдурахимова, сурхондарёлик Малаҳат Нуриддинова Зоминга бағишлаб ёзган шеърларини ўқиди. Устоз шоирлар ва ёшлар даврасида ўтказилган суҳбат ва мушоирада жаззхлик санъаткорлар ижро этган мумтоз ва замонавий қўшиқлар тадбир иштирокчиларига завқ бағишладилар.

6 июл кунли адабий жанрлар бўйича ташкил этилган шўъбаларда семинарнинг асосий ижодий машғулотлари бўлиб ўтди. Шеърлар шўъбасида Ўзбекистон халқ шоирлари Иқбол Мирзо, Маҳмуд Тоир, Энахон Сиддиқова, шоирлар Ойдинисо, Ашуралӣ Боймурод, Азизбек Анвар; наср шўъбасида Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходимлари, ёзувчилар Абдуқаюм Йўлдошев, Тўлқин Ҳайит, Исажон Султон; драматургия шўъбасида “Жаҳон адабиёти” журнали бош муҳаррири, драматург ва олим Шухрат Ризаев; адабий танқид шўъбасида Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, адабиётшунос олим Сувон Мели; болалар адабиёти шўъбасида Ўзбекистон халқ ёзувчиси Худойберди Тўхтабоев, Ўзбекистон халқ шоири Анвар Обиджон; бадиий таржима шўъбасида Ёзувчилар уюшмаси халқаро адабий алоқалар ва бадиий таржима масъул котиби Абдухамид Алимбеков ва таржимон Бегийим Холбекова семинар иштирокчилари билан адабий жанрлар бўйича ижодий машғулот олиб боришди. Ёшларнинг ижод намуналари, қўлёзмалари батафсил таҳлил этилди, уларга бадиий маҳорат ва ижод сирларига оид зарур маслаҳатлар берилди. Адабиётнинг долзарб масалалари бўйича устозлар ва шоирлар ўртасида савол-жавоб, қизиқарли баҳс-мунозаралар бўлиб ўтди.

Кўёш баланд тоғлар елкасига бош қўйган паллада семинар иштирокчилари қоялар бағридан шовуллаб тушаётган Зомин шаршарасига саёҳат қилишди. Юракларда ҳайрат ва ҳаяжон, завқу ифтихордан янги асарларнинг лойиҳалари, янги мавзулар ва ижодий режалар, гўзал шеърлар сатрлар тугилди.

Зомин сабоқлари давом этмоқда.

Рустам МУСУРМОН

БИРИНЧИ БЎЛИШ САОДАТИ

Бундан роппа-роса йигирма йил бурун сўлими Уриқлисойда, Зомин тоғлари бағрида биз ёшларни илҳомбахш туйғуллар сари чорлаган илк адабиёт анжумани бўлиб ўтган эди. Эсласам худди кинодагидек хотирада ҳаяжонли, тенгқурларимиз билан ўтказган ижодий баҳсларимиз жонланади. Тоғ бағрида шеър ўзига хос жаранглайди.

Ўша ижодий баҳслар ҳамон хотирамизда: кимдир режалар тузган, кимдир сукут сақлаган, хуллас, ҳаммамиз сўз билан тушунтириб бўлмас адабий юкни шу ерда қабул қилиб олгандек эди.

Зомин тоғлари бағрида ўсаётган ҳар бир гиёҳ ботинимизда юз бераётган ўзгаришлардан хабардордек сокин тебранарди.

Мен атрофимдаги ўзгаришларга гувоҳ бўлганим-у, бу адабий воқеаларга тайёргарлигим йўқдай сезардим ўзимни. Ўша пайтларда тасвирий санъатга кўпроқ берилгандим. Машғулотлардан бўш пайтда тоғ сўмоқларини ўраб олган — мен номини билмайдиган турли гиёҳ гулларининг тавланишига маҳлиб бўлиб соатлаб юрарман. Бу сўлим манзараларни бир ўзинг томоша қилгинг келайди. Онам раҳматлининг “Икки қайиқнинг бошини тутган сувга ғарқ бўлибди” деганлари ичимни ўртар, қайсидагидир маънода келгусида қилишим лозим бўлган режаларимни ўзгартириб юборганди.

Ўйлайман, сурат чизиш ҳам шеър ёзиш билан баробар-ку.

Анжуман машғулотлари бизга жуда қучли таъсир қилган эди. Айтмоқчи бўлган фикрни қандай айтиш, сўзнинг руҳи ҳақидаги тортишувлардан сўнг, ёзганларимизни янги бир куч билан қайта кўриб чиқиш керакдек туюларди. Бир дўстимиз ўшанда ўзаро суҳ-

Ўзбекистон ёшларининг адабий-ижтимоий журнали — “YOSHLIK”-нинг янги 6-сони шу кунларда Зомин тоғларидаги “Уриқлисой” оромғоҳида ўтаётган адабиёт байрами — мамлакатимиз ёш ижодкорларининг Зомин семинарига бағишланган бўлиб, устоз шоиримиз Ҳамид Олимжоннинг машҳур мисраси Зомин тоғлари манзараси акс этган гўзал муқовага чиқарилган. Журналнинг ички саҳифалари Ёзувчилар уюшмаси раиси, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Муҳаммад Алининг Зомин семинари мақсад ва вазифаларига бағишланган

Аскаророва, Муҳиддин Абдусамат, Озода Бекмуродованинг таҳририят савол-ларига “Хотира уйғонса гўзалдир” сарлавҳаси остидаги жавоблари ҳам

Адабий-бадиий нашрлар

журнал мундарижасини бойитган. “Нитоҳ” руқнидаги “Рангин лаҳза-лар” номи саҳифаларда Зомин семинарлари пайтида олинган фотолар ҳамда уларда қатнашган ижодкорларнинг дил сўзлари, “Эл хазинаси” руқнида эса “Зоминнинг кўркам сўзлари” билан танишасиз.

БУНДА БУЛБУЛ КИТОБ ЎҚИЙДИ

“Бу боғлар бир боғлар бўлди” номи мақоласи билан бошланган. Жиззах вилояти ҳокими Улуғбек Узоқов “Истеъдодлар мактаби” мақоласида бундан йигирма йил олдин асос солинган ёш ижодкорларнинг Зомин семинари мамлакатимиз адабий ҳаётида воқеа бўлганини таъкидлаб, мазкур анжуманда қўллаб-қувватлаб ижодкорлар кашф этилгани, улар адабиётимизда ўз овози ва ўз ўрнига эга ижодкорлар бўлиб етишганларига эътибор қаратади. Таниқли шоир Рустам Мусурмон “Салом, Зомин тоғлари” мақоласида мазкур ижод мактаби тарихига саҳна қилиб, бой таасуротлари билан ўртоқлашади.

Зомин семинарида кўп йиллар устоз ижодкорлар сафидан иштирок этган Ўзбекистон халқ шоирлари Сирожиддин Саййид, Иқбол Мирзо, адиб ва шоирлар Аҳмаджон Мелибоев, Мирпўлат Мирзо, Миңқожиқдин Мирзо, Собир Ўнар, Меҳрибон Абдураҳмонованинг дил сўзлари ва хотиралари, шунингдек, Зомин ижод мактабида истеъдоди илк бор эътироф этилган Ориф Тўхтаев, Гулжамол

Ўзбекистон халқ шоири Усмон Азимнинг истеъдодли шоир Жўрабек Рамазон ҳаётига доир хотира-эссеси, адабиётшунос олим Қозоқбой Йўлдошнинг “Қўлёзма” руқнида Ўзбекистон халқ шоири Рауф Парфининг бетакрор шахсияти ифодаси бўлган бир шеър ҳақидаги қайдлари ҳам муҳлисларнинг адабиёт ҳақидаги тасаввурларини бойитади.

“Yoshlik” журнали муҳлислари ушбу сонда таниқли шоирлар Маҳмуд Тоир ва Азим Суюннинг Зомин тоғлари бағридан тарихига бағишланган шеърлари, Фахриёр, Рай-суротлари билан ўртоқлашади. Зомин семинарида кўп йиллар устоз ижодкорлар сафидан иштирок этган Ўзбекистон халқ шоирлари Сирожиддин Саййид, Иқбол Мирзо, адиб ва шоирлар Аҳмаджон Мелибоев, Мирпўлат Мирзо, Миңқожиқдин Мирзо, Собир Ўнар, Меҳрибон Абдураҳмонованинг дил сўзлари ва хотиралари, шунингдек, Зомин ижод мактабида истеъдоди илк бор эътироф этилган Ориф Тўхтаев, Гулжамол

рат Мажид ва Зоҳиджон Олов қаламига мансуб туркум шеърлар, Ҳабиб Абдуназарнинг “Ҳужра”, Шоҳрух Саидовнинг “Қўшни”, шунингдек, “Жаҳон ҳикояси” руқнида литвалик адиб Алтирдас Потюсининг Чори Аваз таржимасидаги “Меҳмон” ҳикояларини мутлола қилишлари мумкин. “Тавсия”, “Талқикот”, “Тасассурот”, “Сабоқ” руқлилари остида ҳам ранг-баранг мақолалар эълон қилинган.

батларда биринчи бўлиш ҳақида тўхтовсиз баҳслашганди... У айтган “Биринчи бўлиш” ҳақидаги фикрлар мен учун одобсизликдек туюлган. Бундай ўйлашни қандайдир ташқи ва ички тарбия кучининг таъсиридан бўлса керак. Бу куч менга: сендан ҳам яхшилар бор, улардан ўзиб кетолмасанг керак, деган маънони англатиб келган. Кейин эса бу фикрлар менга бошқача эзу бир маънони англата бошлади: биринчи бўлишнинг керак ёки ҳеч ким эмасан. Дарҳақиқат, ҳеч бир ижодкор: “Кел, бир ўхтайёна нарса ёзиб қўяй”, деб ёзишга киришмайди. Бу гапни устоз ижодкорларнинг қундалиқларидан ўқиганман. Зоминдаги баҳслар чоғида ижодкор шахси ҳақида кўп фикрлар айтилган эди. Ижод бу — ҳамкорлик, атрофидан сен билан бирга ижод қилаётганларни билиш, уларнинг ёзганларини ўқиш ва кейингига фикр билдириш. Шоир ҳақида унинг шеърини ўқимай туриб бирон гап айтиб бўлмайди. Насрда ҳам шундай...

Ўшанда Уриқлисойда биз яна нималар ҳақда баҳслашгандик? Бу галги адабиёт байрами қандай янги номларни кашф этади? Биз улардан адабий дунёимизни бойитадиган шеърлар ва ҳикоялар кутиб қоламиз.

Ёшларимизга Зомин анжумани муборак бўлсин. Уларга ўзбекнинг сўзини айтиб, биринчи бўлиш саодати ёр бўлсин дейман.

Даврон РАЖАБ

УЙҒОНИШ ЭҲТИЁЖИ

Бошланиши биринчи саҳифада.

Шубҳасиз, ушбу қурултой ёшлар ҳаётини соғломлаштириш, уларнинг маънавий-маърифий, ижтимоий-ҳуқуқий муаммоларини ҳал этиш йўлидаги туб бурилиш, улкан қадам бўлди. Президентимиз ёшлар ҳаёти, ўй-кечималари, орзу-ниятлари, энг муҳими, уларни қийнаётган масалалар ёшлар матбуотида етарлиқ ёритилаётгани ҳақида қуноиб гапирди. **“Гўёки ҳамма нарса жойида, олам гулистон,”** — деди мамлакатимиз раҳбари. — **Агар ҳаммаси жойида бўлса, тўғри йўлдан адашган ёшлар, жиноятчилик, ишсизлик қаердан пайдо бўлибди? Нега ёшларга оид давлат сиёсатига лоқайд муносабатда бўлаётган амалдорлар ҳақида оммавий ахборот воситалари, аввало, ёшлар матбуоти чўққ этмайди?”**

Ҳақиқат савол, ҳақиқат эътироз. Очиғи, қўлимиздаги қалам кўпроқ ёшлар ҳаётининг ёруғ томонларини ёритишга, навқирон авлоднинг ютуқларини ёзиб, фахр туйишга қўниқиб қолгандай. Нигоҳларимиз ҳам кўпроқ истеъдодли, ҳаётда ўз ўрнини топиб, бошқаларга ўрнак бўлаётган ёшларга тўшади. Улар ҳақида ёзarkanми, йиллар давомида шаклланган қўлидаги иборалар, таърифу тавсифлар “қуюлиб” кела бошлайди. Чунки бундай мавзуларни кўп овера бўлмасдан, ҳатто салқин каби-нетдан қимқай туриб ҳам ёзиш мумкин. Муаммолар ҳақида ёзиш учун эса, жасорат, қунончилик, ҳаракат, чуқур билим ва сабот талаб этилади. Давлатимиз раҳбарининг журналистларга қарата айтган ушбу сўзлари қўлогимиз остида қўнғорқ садоларидай жаранглади десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиз: **“Ўқир ва долзарб муаммоларни сизлар айтмасангиз, барибир халқнинг ўзи айтди. Ахир, сизларнинг вазифангиз ҳаётдан бир қадам олдинда юриш эмасми?”**

Давлатимиз раҳбари маърузасида

бутун мамлакатимиз бўйлаб “Энг китобхон мактаб”, “Энг китобхон маҳалла”, “Энг китобхон оила” каби йўналишларда танловлар ўтказиш ва уларнинг ғолибларини қимматбаҳо совғалар, жумладан, юртимизда ишлаб чиқарилган автомобилларни мукофот тариқасида бериш ҳақида ҳам гапирди. Аслида, китоб ўқийдиган болага ҳеч қандай мукофот шарт эмас, ўқиб жараёнидан олинадиган маънавий лаззат — унинг учун энг олий мукофот. Аммо ана шу лаззатни ҳис этириш учун ҳам, аввало, смартфон, планшетни қўлидан қўймайдиган йигит-қизни китоб жавонига ақинлаштиришимиз лозим. Ва бу борада, албатта, юқорида зикр этилган танловлар ва уларга қўйилаётган қимматбаҳо совғаларнинг фойдали таъсири бўлади.

Бугун — Жиззах вилоятининг Зомин туманида, сўлими Уриқлисойда ёш ижодкорларнинг “Истеъдод мактаби” семинари ўтаётган бир паллада ҳаёлим бундан йигирма йил олдинга кетади. Ўшанда йигирма бир яшар йигит эдим. Шеърларим университет, вилоят миқёсида эътироф этилган бўлса-да, катта адабий майдонга чиққан билан йўқ эди. Шу боис ўзимга нисбатан ишончдан кўра шубҳам кўпроқ эди. Шундай кунларнинг бирида ёш ижодкорлар семинарига тақлиф этилдим. “Бу йил семинар Зоминда, табиат қўнида бўлар экан” деган гап ўшанда қизиқишимизни ўн чандон оширган эди. 1997 йил бўлиб ўтган илк Зомин семинарини ҳалигача ҳаяжон билан эслайман. Машқларим билан яқиндан танишган устоз шоирлар — Хусниддин Шарипов, Икром Отамурод, Салим Ашурнинг фикр-мулоҳазалари, берган ўғитлари ҳамон қўлогим остида. Энг муҳими, улар ижодий тавсияга қўшиб юрагимга қувват, ишонч туйғусини ҳам берган эдилар. Семинар сўнггида ғолиблар сафидан саналганим, ўша йили илк тўпламим давлат ҳисобидан “Истеъ-

дод” сериясида чоп этилгани боис анча пайтгача оёғим ерга тегмай, парвоз қилиб юрганим ҳам ёдимда. Энди ўйласам, ўша пайтларда Ёзувчилар уюшмаси моддий жиҳатдан анча қийналиб қолган, бундай семинарларни қўнғилдагидай ўтказишга қурб етмай турган пайтлар экан. Ва шундай қийин бир пайтда ўшанда Жиззах вилоятининг ҳокими бўлиб ишлаётган Шавкат Мирзиёев адабиёт ахлига, хусусан, ёш истеъдодларга ўз бағрини очган экан!

Президентимиз китобхонлик ва мутолаа маданиятини тарғиб қилиш ҳақида бот-бот гапирар экан, у кишининг бундан йигирма йил олдин ёш истеъдодларга, жумладан, менга ҳам кўрсатган ғамхўрлиги эсимга тушади ва бугун китобга, маърифатга бўлаётган эътибор замирида қанчалик самимият, жонқурлик борлигини ҳис қиламан. “Қамолот” ёшлар ҳаракатининг IV қурултойида сўзланган нутқидан ушбу сўзлар бундай эътиборнинг сабабини яхшироқ тушунишимизга ёрдам беради: **“...биз фарзандларимизнинг онги, дунёқараши асрлар давомида синонадан ўтган, юксак маънавият хазинаси бўлган жаҳон ва миллий адабиётимиз асосида эмас, балки қандайдир шубҳали, зарарли ахборотлар асосида шаклланишига бепарво қараб туролмаймиз”**.

Ёш ижодкорларнинг китоблари, ёшларимизнинг қатор нашрлари чоп этиладиган “Ёшлар нашриёт уйи” ташкил этилиши ҳам бу борадаги муҳим ҳодиса бўлди. Хулоса қилиб айтганда, ушбу қурултой ёшларимизнинг жуда қўллаб-қувватлаш муаммоларига ечим топиб, орзуларига кенг йўл очди — энди уларнинг рўёбини қўришимиз учун барчамиз жипс бўлиб, қўлни қўлга бериб ишлашимиз лозим бўлади.

Нодир ЖОНУЗОК,
“Ёшлик” журнали Бош муҳаррири, шоир

Ривож ЎТАР,
Қорақалпоғистон Республикаси

ШУНДАЙ ЎЛКА ЭЛГА ЁР БЎЛСИН!

ТЕНГДОШЛАРИМГА

Бу давр сеники, яша, ижод эт,
Ўқи, илмга ҳам очкидир йўлинг.
Оловли нигоҳинг ҳис этсин олам,
Кўёш чамбаридай порласин кўнглинг.

Юртни сев, улугла ёру дўстларни,
Яна ишқ йўлида этгайсан қойил.
Ёмғирларда кўшиқ куйла ва
Майсаларга қулоқ бер, шоир!

КУТИШ

Кутиб-кутиб қорайди кўзим,
Наҳот шунча олис орамиз?
Чап кўксимни чангаллаганча,
Яна сени соғиндим ёлғиз.

Оразингни эслатди гуллар,
Яна ҳисга тополмадим сўз
Эслатмайди, айт, нима сени,
Эй юраги оппоқ қора кўз...

Кунлар, ойлари ўтгани сари,
Интиқ дилга чўқади ғашлик.
Билмайсан-да, жудаям оғир,
Сенсиз, сенсиз, сенсиз яшашлик.

Зулайхо ЗАРФУЛЛАЕВА,
Жиззах вилояти

«ЎҚАЛАТИЧ»

Севинч бугун момосиникида ётиб қолди. Бу ерда у зерикмайди. Хола-ю тоғаларининг фарзандлари ҳам бувисиникига тез-тез келиб туришади. Момонинг Севинчга тенгқур яна икки набираси бор. Қолган «мағизча»лар ҳам бири мактаб, бири боғчага боради. Оқшомда ҳамма дастурхон атрофида тўпланди. Овқатланиб бўлишгач, у ёқ-бу ёқни тартибга келтириб, кейин болалар телевизор томон ошиқиди.

Энди қизиқарли филм бошланганда, момоси:

— Севинч, елкамни бир уқалаб қўймайсанми? — деб қолди.

Набира индамай бош иргиб қўйди-да, момосининг ёнига ўтириб, қўллари билан унинг елкасини уқалай бошлади, бироқ кўзи телевизордан узилмади.

— Каттиқроқ уқала, елкаларим толиққан, болам.

— Бошқа кўчим йўқ, ахир, моможон! Бозорга зўр нарсачиқибди-да, — деди эркаланиб набира кўзини ҳамон телевизордан узмай,

момонинг «Бўлди, барака топ», дейишини кутиб. — Электр уқалагич! Сотиб олсангиз, елкаларимни кимга уқалатарканман, деб ўтирмасдингиз.

— Ҳозир бозорда ҳамма нарсачиқибди, — Сиз ҳам нафақангизга шундан битта олинг. Ўзи унча қиммат бўлмаса керак.

— Нафақанинг ўрни бор, болам. Ундан кўра сизларга қанд-курс, ширинлик олганим яхши. Бўлди, Севинч, умрингдан барака топгин, илоё.

— Арзимаиди, момо. Лекин ўша уқалагичдан битта олсангиз биз ҳам вақти-вақти билан ундан фойдаланардик-да.

— Сенга нима бўлди ҳалитдан? Елкаларинг меникига ўхшаб увишиб қоляптими?

— Йўқ, шунчаки айтдим-да.

— Бўпти майли, қани ҳамма жой-жойига бориб ётсин.

Ярим тун...

Шаҳарнинг илик оқшомларидан бири. Севинч уйқуси қочиб хаёлга толди, момосига қилган эркалиги ёдига тушиб, ўзидан хафа бўлди: «Наҳотки, кун келиб, набираларим менга ҳам электр уқалагични раво қўришса!.. Ахир, мен ҳам момодан меҳримни қизгандим-ку...».

Наргиза ЖУМАКУЛОВА,
Хоразм вилояти

БУ ТОНГ

Бу тонг чиройли-да, бу тонг бошқача,
Орзуни кучоқлаб, ўпиб уйғондим.
Бошини силадим, боқдим ҳавасда,
Ҳар битта зарраи нурда чўлғондим.

Бу тонг — ҳаётимнинг ўзгача ранги,
Ойларга айланган оппоқ орзулар.
Қулоқдан кетмайди найнинг жаранги,
Лолалар нолада кўёшни излар.

Бу тонг хаёлимда ўйнайди ҳислар,
Кўёш нурларидай юрагим ёнди.
Кўзларим юмилган, кимилди эслар,
Қалбимда беғубор туйғу уйғонди.

Бу тонг чиройли-да, бу тонг бошқача!..

ДИЛ ТОРИМНИ

Майин баҳор кезар гулноз,
Новдаларини ўйнаб, туртиб.
Қалбга оташ ёқар хануз
Дил торимни чертиб-чертиб.

Майсаларда шивир-шивир
Осмонларда булут сузар.
Ўйноқлаган майин сабо
Ўриқлардан гулбарг узар.

Ўтираман кўзим юмиб,
Ой шуъласи келар етиб.
Баҳор мени асир этиб,
Дил торимни ўтар чертиб.

Куй бўлади соғинчларим
Хаёғ денгиз, умр оқар.
Мени алдаб яна баҳор
Сочларимга гуллар тақар.

Малоҳат НУРИДДИНОВА,
Сурхондарё вилояти

МЕҲР

Коптоқ ўйнаб кўчада
Толиқмади Умиджон.
Лекин уни бир туйғу
Тортқиларди уй томон.

Ўйинини тўхтатиб,
Кириб кетди уйига.
Ахир китоб ўқимоқ
Яхшироқ-да ўйиндан.

Онаси бу ҳолатдан
Жуда хурсанд бўлибди.
Тамомлади Умиджон
«Сариқ девни миниб»-ни.

Нима экан у нарсачи,
Тортқиларди не учун?

Дея ўйлаб Умиджон,
Ухлолмади ўша тун.

Англаб етди у ҳисни —
На мўжиза, на сехр.
Чорлаганди Умидни
Китобга бўлган меҳр.

СУҲБАТ

Мовий уммон бағрида
Сузар икки мактанчоқ.
Тилла балиқ бириси,
Ҳамроҳин кўзи мунчоқ.

Баҳс бошланди: «Сузгичим
Тутқич бермас тузоққа.
Қанотларини туйфайли
Сузиб кетгум узоққа».

САЛОМ, БАҲОР

Умидларим гуллади яна,
Боғларимда баҳт қуртак ёзди.
Олча гули қилиб тантана,
Қушлар рақс тушгандай асти.

Товус боғда айлайди хиром,
Қирлар қизил дола-ла тўлган.
Қорачикдек асраб-авайлаб,
Булбул гулга кўзмунчоқ бўлган.

Кун руҳидан тўкилиб шодлик,
Майсаларнинг жонига сингди.
Гул дийдорин соғинган ари,
Қандай тонгни оттирар энди?

Тўкилади кўёшдан зиё,
Тўкилади лабдан табассум.
Шамол толнинг сочин тараса,
Ўрик гули йиғлайди юм-юм.

ЁЗ ЁМҒИРИ

Ёз ёмғири — юрак ёмғири,
Сингиб кетди жонимга қалар.
Шаҳд ўрмалар товоғларимдан,
Орзум самоларга баробар.

Қизаради майсалар юзи,
Томчи рақсга тушар кафтида.
Бўй чўзади кун сайин борлиқ,
Тупроқ берган меҳр тафтида.

Ёз ёмғири — юрак ёмғири,
Мажнунтолнинг сочин тарайди.
Майса босган томлар ортидан,
Кўёш меҳр билан қарайди.

Гулёр ЖУМАНАЗАРОВА,
Қорақалпоғистон Республикаси

Кейингиси сўз олиб,
Деди: «Бокқин тишимга,
Тўрни йиртишин қўриб,
Қойил дейсан ишимга».

Бу суҳбатта гувоҳдек,
Четда турган устози,
Ликлалатиб думини,
Деди бўлиб норози:

«Хаёлот денгизиди,
Эркин сузиб юрибсиз.
Минг афеус, иккингииз ҳам
Тўр ичида турибсиз».

Моҳидилхон АБДУЛЛАЕВА,
Андижон вилояти

КУТАРМАН

Мен-ку тегмай ўтардим,
Отим тўхтаб қолди-да...

Муҳаммад ЮСУФ

От чоптириб қўчангдан,
Ўтар бўлдим, ёрижон.
Сой бўйида келишинг,
Кутар бўлдим, ёрижон.

Дардим айтиб ўзимча,
Сойга тошлар отаман.
Қизгалдоқлар қўйида,
Келгунингча ётаман.

Соат тўхтаб қолганим?
Вақт ўтмайди негадир.
Сенга айтгай, сой, у қиз,
Юрагимга эгадир.

Қиқирлайди қизгалдоқ,
Қўлин қўйиб бурнига.

ИСТАК

Менга бир ишқ беринг,
озурда, оппоқ,
Умримни бўйиман унинг рангига.
Кўнглимга айланмиш ҳар битта япроқ
Малаклар юқиниши умрим тонгига.

Менга бир ишқ беринг
оловдек қайноқ,
Кўзимни қўйдириб яшаб ўтаман.
Қирғоққа айланиб, ҳовур босдига
Минг йиллар уммоннинг лабини ўпаман.

БАХТ

Эшитгандим, қачондир, худди
Оқуш каби учар эмиш бахт.

Таътил кунлари бобомнинг катта боғида сайр қилардик. Бобом дарахлар билан суҳбат қуриб, уларга хатто бизга айтмаган сирларини очади.

Бир кун боғ оралаб, ним пушти рангга кирган шафтолизордан ўтиб, шохлари ерга теккан олма-малар қаторига кирдик. Бобом ҳар бир дарахнинг олдида келганида уни бошдан-оёқ кузатар, соғлом, дуркун эканига ишонч ҳосил қилиб, дарахнинг танасига «омонлик тилаб» қўли билан қоқиб қўярди. Бобомнинг боғларга бунчалик меҳрининг сабабини ҳеч тушунолмасдим.

Ўзимча бунинг сирини шундай тахмин қиламан: бобом дарахлар сўзлай олгани учун уларга ўзи гапиради, дардлашади. Табиатан камгап одамларни хуш кўрадиган бобомга баъзан кўп савол берсам ёки билагонлик қилсам, «Кам гапириб, кўп эшит. Сўзни исроф қилма», деб даққи берарди. Аммо саволимни диққат билан тинглаб, жавоб қиларди.

— Бобо, нега доим дарахлар билан сирлашасиз? Фикрингизни бувим ёки дадамга айтсангиз бўлмайди? Ё уларга ишонмайсизми?

Чарчагач кўёш кетар,
Ойни қўйиб ўрнига.

Ишонмайди сой менга,
«Тунда келмас ёрижон.
Севишингни, ҳой йигит,
Балки билмас ёрижон».

У келади шоммай тур,
Сенга тошлар отамиз.
Қизгалдоқлар қўйида,
Алвон қўшиқ айтмиз.

МАКТАБДАГИ МУҲАББАТИМ

Айтолмайман ёзиб берайин,
Мактабдаги муҳаббатимни.
Ўқимасдан йиртиб ташларди,
Севдим, дея ёзган хатимни.

Бошингдан гир айланиб ўтмиш
Шундан кейин сен бахтдан қарахт...

Бугун ўша бахтни қўрдим мен
Минг йилларки, зорикқандим, оҳ.
Хиёбонда кетгитиб унга
Урилибон кетдим баногоҳ.

Аммо унинг кўзлари мовий —
Қаноти ҳам йўқ эди сира.
Атрофимда айланмади ҳам,
Менга қулиб қўйди жимгина...

Феруза ХАЙРУЛЛАЕВА,
Самарқанд вилояти

МАҚОЛ — ХАЛҚ ГАВҲАРИ

Доно халқимиз яратган мақолларда олам-олам маъно ифодаланган. Мақоллар гарчи халқ оғзаки ижодининг энг кичик жанрларидан бири бўлса-да, теран мазмунга эга, мавзу жиҳатдан ранг-баранг.

«Она юртинг омон бўлса,
Рангу рўйинг сомон бўлмас.»

Сўлим диёримизда тотувлик ҳукм сурса, тинчлик саболари эсса, юрт гуллаб-яшнайдиган, ҳаёт гуркирайди, ҳар бир инсоннинг ҳаёти кўнглидагидек давом этади, обод Ватанда хору зорлик бўлмайди. Халқнинг рангу рўйи ҳамиша ям-яшил япроқ каби барқ уриб туради. Бунинг юртимиз мисолида ҳам қўришимиз мумкин.

Балоғат чўққисига одимлаётган ёш авлод ҳали ҳаётнинг аччиқ-чучугини тортмагани табиий. Қалбини беғубор болалик туйғулари тарк этмаган ўсмирлар дунёқараши кенгайишида эса қўйидаги мақол жуда асқотади.

«Беташвиш бош қайда бор,
Меҳнатсиз ош қайда бор.»

Мақолда ҳаётнинг оддий қонуни ифодаланган. Беташвиш инсоннинг ўзи йўқ. Албатта, ҳар қандай инсон ўз ҳаёти учун курашади, ташвиш-

ларни енгади ва шундагина кўзлаган мақсадига етади. Машаққатларни енгиш учун эса меҳнат талаб этилади. Мақолда келтирилаётган «меҳнатсиз ош» тушунчаси меҳнат билангина яхши ҳаёт кечирish мумкинлигини ифодалайди.

«Билмагандан билган яхши,
Тўғри ишни қилган яхши.»

Ўзбек халқ мақоллари мазмуни ғоятда ранг-баранг, албатта. Аммо халқ оғзаки ижоди дурдоналари маънавиятни шакллантиришда маъно жиҳатидан бир-бирига яқин. Юқорида биз келтирган мақол оҳангига кўра ҳам ёқимли эшитилади. Изланаётган, келажақда жамиятда ўз ўрнини топишга интилаётган ёшларга мақол аҳамияти беқиёсдир. Билимни эгаллашга интилиш эзгулик аломати, тўғри ишни бажариш ҳар бир инсон учун заруриятдир.

«Олим бўлсанг, олам сеники.»

«Олам сеники» тушунчаси биз яшаб турган бутун борлик сеникидир, дегани эмас, аксинча, илм эгаллаб бирор касб соҳиб бўлсанг, ўз устингда ишласанг, аввало, ўзингга, жамиятга, қолаверса, Ватанингга нафитг тегади.

Олтин мерос

— Ишонаман, қизим. Бироқ гап бунда эмас. Дарахларга сир айтишимнинг боиси, улар жуда кучли, матонатли. Ўйларимни кўтаришга фақат уларнинг кучи етади, холос.

— Сира кучлига ўхшашмайди-ку? Тўғри, танаси бақувват, аммо ўзлари туккан мевасини ерга икки букилиб зўрга кўтариб турган новдалари нозик.

— Ерга букилиб тургани мевасини кўтара олмаганидан эмас. Аксинча, бу дарахларнинг она ерга камтарона таъзими, меваларини етилтирган, муродиға етказган саҳий тупроққа миннатдорлик изҳоридир. Айрим одамларга қарасанг, қанча шон-шухратга эришса шунча ҳавола-ниб кетади. Дарахлардан кўп нарсани ўрғанишимиз керак.

Бобомнинг сўзларидан сўнг менинг ҳам «камтарин дарахлар»га меҳрим ошди. Ўша кун кечгача боғ айланиб, дарахлар билан сўзлашиб чиқдим.

Нодира НАБИЕВА,
Наманган вилояти

Мен ёзишдан тўхтамас эдим,
Тўхтамасди йиртишдан у ҳам.
Мактабдаги муҳаббатимдан,
Безор бўлган қоғоз ва қалам.

Ҳалигача ёзаман хатлар,
Ҳалигача ўзгарганим йўқ.
Доимгидек хатлар йиртилар,
Доимгидек қиламан қуллук.

Хонам тўлган, қўйишга йўқ жой,
Яна битта йиртиқ хатимни.
Хатим каби кўнгли бурдадир,
Мактабдаги муҳаббатимни.

Алишер БОЙМУРОДОВ,
Навоий вилояти

ИНТИЛИШ

Тупроқ каби тоза, нафис кўнглилар,
Ундан таралади яқинлик иси.
Ариқ ёқасида ўсган сингиллар —
Толлар — шу заминнинг навиҳол қизи.

Кеча беғуборлик келарди сиздан,
Бутун-чи, кимдандир ҳикмат таралар.
Ҳар нарсачиққа эга бу замон,
Қаранг, муҳаббатининг қуйи яралар.

Ким боқиб турибди жасорат дилда,
Шамол олислардан нафис елади.
Эй буюк чўққилар, ахир ёшлардан
Сизни забт этишининг иси келади...

ТУН

Ойдин тун. Чоғ кайфият
Танимни қуршаб олган.
Қалбимдаги соф ният,
Хаёлим ушлаб олган.

Ой билан суҳбатлашсам
Кўнглим баргдай ёзилар.
Дилдан тун ранги кетса,
Оппоқ шеърлар ёзилар.

Қалам топиб келади,
Қатор-қатор шеърларни.
Қора тортиб келади,
Юрак деган ерларни.

Шунда қуйида бошлар,
Юрагимдан қайноқ байт.
Елкамдаги фаришта,
Давомини тезроқ айт!

Севинч АБАЗОВА,
Тошкент вилояти

Бевосита сенинг бу ҳиссанг юртинг жаҳон микёсида мавқеини оширса, Ватанинг номини бутун олам билса, демак, сен дунёни забт этган бўласан. Ана ўшанда «олам сеники»-дир.

«Хунарманднинг нони бутун.»

Мазмун жиҳатдан бу мақолни юқоридаги мақолнинг мантиқий давомий дейиш мумкин. Киши ҳунарли бўлса, ҳаёти, турмуш тарзи ҳамиша фаровон бўлишига ишора қилинаётган.

«Ақл ёшдан,
Бола бошдан.»

Халқ шундай ҳаётий тажрибаларга эгаки, ҳеч қандай ҳодисани назаридан қочирмайди. Фарзанднинг ақли болалигидан шаклланади, кейинчалик изланишлар туйғайли ривож топади. Мабодо, фарзанд ўз олдида катта мақсадлар қўйган бўлса, демак, бу унинг ёшлигидаги шижоатидан, хатти-ҳаракатидан сезилади.

Мақоллар тарбиявий аҳамияти, эстетик жиҳати билан бир қаторда бадий жиҳатдан ҳам муқамалдир. Таъкидлаш жоизки, бетакрор хазина соҳиблари — аждодларимиз тажрибасига, теран бадий тафаккурига таяниш керак. Улар қолдирган маънавий мерос эса битмас-туганмасдир.

Хусниддин ХАЙИТОВ,
Сирдарё вилояти

Саҳифаларни М.АБДУЛЛАЕВ, Ж.ЖАҲОН, В.ИБРОХИМОВА тайёрлади.

Шароф Рашидов таваллудининг 100 йиллиги олдида

САФАРБАР САТРАЛАР

Ўтган асрнинг 30-йиллари — талаба-лик чоғлариданок Шароф Рашидовнинг шеърлари газета саҳифаларида эълон қилинган. У шеърларида Ватанимизнинг ўзига хос гўзаллигини қуйлайди:

Ёруғ экан, қуёш ўлкам,
Мудом баҳор ўтар йиллар.
Ўсар райхон-жамбиллар.
Уйрбод роҳатда эллар,
Завқу шавқнинг лаззатини
Қуйлаган, армони йўқ диллар.
Иккинчи жаҳон уруши йилларидаги шоир ижоди фашизмга нафрат, жангчиларга маддад, даяват руҳи билан йўғрилган:

Агар жангда қайтсам орқамга
Лаянат ўқинг, ишаним бекор.
Чин муҳаббат, ҳаёт завқига йўғрилган
севги туйғулари самимий ифода этилган:

Менга, гўзал, юбординг
Оқ шохдан рўмолча.
Рўмолчага солинган
Кўп чиройли бир гулча.
— Гулча, — дебон — иккимиз
Меҳр қўйган чин ҳаёт.
Гулчага ўзим ҳис қилар,
Ажал олиб келган ёт.

Ёр тимсоли жангчиға мадад беради,
уни зафарлар сари чорлайди:

Разведкада уни қўраман,
Хўжум пайти мен билан юрар.
Қаҳр билан олға югурар,
Зафар дами уни қўраман.
“Белград қизи” шеърда эса рус кизининг гўзал тасвири чизилган:

Кўзи чанқоқ, юзи тўлиқ ой,
Қуёш каби равшандир чирой.
Нур ёғди анор юзидан
Ва томар нур икки қўзидан.
Табаассумга тўла писта лаб,
Гулча юзин очган эрта лаб...
“Жангчи” шеърда келажак дорилоним, озода ва обод кунларда мард, жасур ота-боболаримизнинг қадрлиши, номларининг ёдга олиниши улуғланган:

Йиллар ўтар, асрлар ўтар,
Жангчи номи бўлар доим ёт...
Шу мард жангчи ўтган элларда,
Порлоқ ҳаёт бўлажак бунёд.

Баҳодир ҲАМИДОВ

Жума шаҳри

ОЗОД ДОМЛАНИ ЭСЛАБ

Ўтган асрнинг 80-йиллари охирида Москвада докторлик диссертацияни ёклаганидан кейин собиқ иттифоқнинг ОАК(ВАК)ида бироз мuddат баъзи хизматлари бажариб юрар эдим. Тошкентдан ёзувчи дўстим Ўткир Хошимов ва доцент Абдуғафур Расулов менга телефон қилишиб, устоз Озод Шарафиддинов хужжатларини ОАКка профессор илмий унвонини олиш учун иккинчи мартаба юборганини айтишди.

Этироф этиш керак, ОАК низомига кўра, фан номзооди ўз соҳаси бўйича кўплаб илмий ишлар эълон қилган ҳамда кашфиётлар яратган бўлса, истисно тариқасида эксперт кенгаши томонидан профессор илмий унвонига сазовор бўлиши мумкин эди. Мен кенгаш масъуларига учрашиб, Озод домлани таърифладим, кенгаш аъзолари билан мулоқот қилдим, рисолаю китоблари ва ўнлаб мақолаларини қиёсий солиштириб асослашга уриндим. “Бу инсон ўзининг адабиётшунослик илмига қўшган муносиб ҳиссаси билан профессор илмий унвонига сазовор” деб, изоҳ бердим. Навбатдаги ОАК раёсатида Озод Обидович Шарафиддинов профессор илмий унвонига сазовор бўлди.

Бу улуг зотнинг мустақиллик йиллари оғир хасталикка чалинганга қарамай ижодий шижоати адабиёт тарихида сийрак учрайдиган ноёб ҳодиса эканлигини эътироф этиш керак. Шу йиллар давомида яратган асарлари 55 йиллик бой ижодий-илмий ме-

росининг учдан икки қисмини ташкил этади. Яна бир эътиборли жиҳати — дард билан олишувлар асносида қорозга тушган битиклар ҳаётга ва эл-юртга ҳамда адабиётга меҳр-муҳаббат туйғулари билан йўғрилгандир. У етук муаллим ва публицист, таржимон, муҳаррир ва ношир, энг муҳими, умри давомида эришиши мумкин бўлган юксак мақомларга кўтарила олди. Профессор У. Норматов “Озод юртнинг чин фарзанди” мақоласида ёзганидек, “Жаҳон адабий-танқидий тафаккури янгиликларидан мунтазам хабардор, ҳеч қанақа қопилларни тан олмай-диган, чин маънодаги эркин, озода ижодкорнинг бетакорор, ўзига хос жўшқин ва латиф овози, услуби, ифода тарзи ҳам танқидчиликмизда ноёб ҳодисадир. Адабиётшунослик олим, айниқса, сўнгги йиллар ижодида илмий тафаккур билан бадий ижодкорлиқни моҳирона уйғунлаштиришга муваффақ бўлди. Айни шу йўналишда битилган қатор бадиъ-эсселари худди етук бадий асардек шавқ билан ўқилади”.

Умрининг сўнгги ўн олти йилида устоз ҳақиқий ижодий сафарбарлик билан яшади, Биринчи Президентимизнинг миллий маънавий ва адабий ғояларини амалга оширишда камарбаста бўлди. “Нахот — ҳамкорликда”, “Барсе-

Хеч бир халқ дунёдан ажралган ҳолда, ўз қобилига ўралиб ашай олмайди. Агар шундай аҳвол рўй берса, ўша халқ кўп нарсаси йўқолади. Адабиётда ҳам шундай: ҳеч бир адабиёт бошқа адабиётларда юз бераётган ўзгаришлар, янгиликлардан, кашфиёт бўлган баркамол асарлардан боҳабар бўлмаса, дунёнинг бадий юксак асарлари билан тенглашадиган асарлар яратмаса чинакам адабиёт сифатида тан олиниши қийин.

Жаҳон адабий ҳаракати қўшилиб, етук бадий асарларни китобхоналарга етказишда матбуот ва наشريётларнинг ўрни бекиёс. Шу маънода ўзбек адабиёт мухлисларини дунё адабиёт дурдоналари билан таништиришда “Жаҳон адабиёти” журналининг масъулияти катта.

Мустақиллик меваси бўлган бу журнал бугун 20 ёшда. Кўни кеча “Жаҳон адабиёти” журналининг йигирма йиллиги нишонланди. “Ўзбекистон” меҳмонхонасининг мажлислар залида “Ўзбекистонда мустақиллик даври маънавияти ривожидида “Жаҳон адабиёти” журналининг ўрни ва аҳамияти” мавзусида илмий-амалий конференция бўлиб ўтди. Илмий анжумани журналининг бош муҳаррири Шухрат Ризаев кириш сўзи билан очди. Сўнг “Жаҳон адабиёти” журнали — 20 ёшда” видеолавҳаси намойиш этилди.

Ёдимда, ўша саксонинчи йиллари Одил Ёкубов, Пиримқул Қодиоров, Эркин Воҳидов, Абдулла Орипов, Омон Матжон, Рауф Парфи, Муҳаммад Али каби адибу шоирларнинг китоблари чиқиши биланок, биринчи гада, талабалар харид қилишарди. Шахсан мен уларнинг китоблари дўкон пеш-

Турсун АЛИ

ЁЗ ТАРОВАТИ

тахталарида узокроқ туриб қолганини кўрган эмасман. Шаҳар дўконлари тез бўшаб қолар ва китобсеварлар атайлаб вилоятларнинг чекка туманларига бориб китоб сотиб олиб келишарди.

Шеърый тўпламлар илгари беш минг нусхада чиқса, муноа оз, дердик. Ҳозир минг нусха нашр этилганини эшитсам, ўх-хў, деймиз.

Шеърыйт оламига “Суюқ ҳаяжон”, “Навога айланган сўзлар”, “Оғзимда тўлиб қолган ҳаёт” сингари янгича шеърый санъат билан кириб келган Ўзбекистон халқ шоири Рауф Парфини бот-бот эслайман. Зеро, шоирдан гўзал шеърлари-ю юриш-туриши, гап-сўзлари қоларкан. Устозни қаерда учратмай, сумкасида китоб бўларди. Аслида ўқиган китобларининг сон-саногий йўқ эди. Айниқса, жаҳон адабиёти намоиядлари ижодини кўп мутлола қиларди. Рауф ака биз ёш қаламкашларга ҳам кўпроқ китоб мутлола қилишни, қолаверса, буюк ижодкорлар асарларини ўқишни тавсия этарди.

— Қаламкаш қанча кўп мутлола қилса, шеърыйни янгилайди, адабиёт оламига янги ҳаво, янги нафас олиб киради, — дерди Рауф ака қуноби.

Таниқли адиб Неймат Арслоннинг

Умуман олганда, ҳар қандай устоз-муаллим олий билим даргоҳларининг таянчи, бетакорор ўзлиги. У таълим-тарбия беришдаги безавол йўсинни амалга оширади. Озод Шарафиддинов университетда ҳақиқий олимларни кўрди, чин устозларни топди. Унинг “Домлар” китобида улкан олимликнинг бетакорор фазилатлари, одам танлашдаги принциплари, олимлик ва одамийликни ўта нозик талқин қилгани кўзга ташланади. Китобда йигирмага яқин устоз домларининг бетакорор хусусиятлари акс эттирилган.

Атоқли адибимиз Саид Аҳмад таъбирига кўра, “Гапнинг йўғон томирини ушлаб туриб гапиришни Фафур Гуломга чиқазганди. Озод ҳам гапнинг қон босимини томир ушламай туриб билди... Унинг “Замон. Қалб. Поэзия” китоби адабиётшунослигимизга сарин бир шабада олиб келди. “Адабий этюдлар”, “Биринчи мўъжиза”, “Абдулла Қаҳҳор”, “Ҳақиқатга садоқат” китоблари унинг нақадар теран фикрли, мулоҳазаси кенг, услуби раво олим ва публицист эканини намойиш қилади”.

Ўзбекистон Қаҳрамони Озод Шарафиддинов одамларни жуда яхши кўрар эди. Айниқса, Биринчи Президент назарида эканлигидан фахр ва гурур ила: “Шунча муаммоли ишлари бўла туриб мендай ижодкорни кўплаб-қувватлашлари буюк инсонийлик намунаси”, дея ҳайратга тушганини эсламай бўладими? Шу ўринда “Юксак маънавият — энгилмас куч” асарида Ислам Каримовнинг устоз олим ҳақидаги дилдан айтган илқ гаплари Озод домланинг ҳамкасблари, шоғирдлари қалбини фахр-ифтихор туйғуларига тўлдиргани сир эмас: “Бу аjoyиб инсоннинг номини кўпдан буён эшитиб юрган бўлсам-да, мен у киши билан истиқлол йилларида яқиндан танидим. Унинг фақатгина илмий-педагогик фаолият билан чекланиб қолмасдан, ижтимоий-маънавий соҳада ҳам бекиёс фаоллик кўрсатгани олимга бўлган ҳурматини янада зиёда қилди”.

Карим НОРМАТОВ,
профессор

ДУНЁ АДАБИЁТИГА ОЧИЛГАН ДАРИЧА

“Жаҳон адабиёти” журнали Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислам Каримов ташаббуси билан Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 27 февралдаги қарорига асосан ташкил этилган. Ўзбекистон Қаҳрамони Озод Шарафиддинов журналининг бош муҳаррири сифатида 1997 — 2005 йиллари ишлади. Устоз вафотидан сўнг журналда шоир Мирпўлат Мирзо иш юритди. Ҳозир “Жаҳон адабиёти”да адабиётшуносу ва санъатшуносу олим Шухрат Ризаев бош муҳаррирлик қилмоқда.

1997 — 2017 йиллар мобайнида журналнинг 240 та сони нашр этилган. “Жаҳон адабиёти”да 100дан ортиқ роман, 200дан зиёд қисса, 1000дан ортиқ ҳикоя, салкам 500 фалсафий-публицистик, илмий-назарий мақола эълон қилинган.

Илмий-амалий анжуманда Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раиси Муҳаммад Али табрик сўзини айтди. ЎзФА академиги Бахтиёр Назаров “Бадий та-

насрда ўз овози бор. Ундан бир гал: Абдулла Қодирий ва Чўлпон романларини ўқиганамиз, деб сўрадим. У “Кеча ва кундуз” романини ўқиганини айтди. Мен: “Неъмат ака, сиз ўзига хос ёзувчи, агар ўзбек адабларининг тилга тушган бадий юксак асарларини ўқиганингизда, бундан-да гўзал ёзувчи бўлардингиз”, дедим шашт билан.

— Қайдам... — деди эшитилар-эшитилмас у. Адиб билан суҳбатимиз ас-

насида билдимки, у жаҳон адабиётининг модерн адиблари: Жойс, Кафка, Борхес, Камю, Кортасар ва яна мен номини эшитмаган адибларнинг китобларини сир тилида ўқур экан...

Дарҳақиқат, Неъмат Арслон асарларида жаҳон адибларининг тажрибалари таъсири сезилади. Бугун айрим китобхоналар: “Нега “Кутлуг қон”, “Опасингиллар”, “Уф”, “Диёнат”, “Юлдузли тунлар”, “Одам бўлиш қийин”, “Гирдоб”, “Баҳор қайтмайди” сингари асарлар ёзилмапти?”, — деган саволлар беришлади.

Чиндан ҳам, ҳар бир даврнинг ўз асарлари бўлади. Эндиликда ҳаёт шиддат билан ўзгариб, янгилашиб бораётганидек адабиёт янада фалсафий теранлик касб этмоқда. Бугунги бадий асар ўқувчини ўйлашга, фикрлашга, тафаккур этишга, тинимсизлигини англашга чорлайди. Адабиётнинг жозибаси ҳам шунда.

Ҳозир китоб дўконларида муаллифларнинг ўз ҳисобидан нашр этилаётган китоблар қалашиб ётибди. Бу асарларда на бирор реал қаҳрамон, на одамларнинг хатти-ҳаракати бор. Қон, йиги, ур-сур, фахшбозлик каби яланғоч, жўн воқеаларга тўла. Не-

ҲАМИША ЁДИМИЗДА

Шафқатсиз ўлим дилбар инсон, истеъдодли шоир, таниқли журналист, моҳир таржимон ва етук жамоат арбоби Насриддин Муҳаммадиевни орамиздан олиб кетди. Жудалиқнинг оғир зарбаси қалбимизни ўртаб юборди. Хуш табассумли чехраси кўз ўнгимизда муҳрланиб қолган Насриддин ака ҳамма билан хушалоом, хуштавозе эди, хуш кайфиятда муомала қиларди. Доймо иш билан машғул, тадбирдан тадбирга шошиб юрарди.

Эҳтимол, беғидир қалб соҳиблари бисёрдир, аммо шахс сифатида ҳар доим ҳаммага бирдай ҳамдам, ҳамкор бўлиб фаолият юритиш қийин масала. Насриддин ака ҳаётда, оилада, таниш-билишлар, дўст-биродарлар даврасида, ишда доимо самимий, айни пайтда фаол, ҳалол ва ҳолис эди.

Насриддин Муҳаммадиев 1946 йили Қашқадарё вилоятининг Якка-

боғ кўрғонида ўқитувчи оиласида туғилган. Тошкент Давлат университетининг (ҳозирги ЎЗМУ)ни битиргач, иш фаолиятини «Тош-

кент оқшоми» газетасида бошлади. Сўнг «Ёшлик» журналида, Ўзбекистон Миллий ахборот агентлигининг халқаро ахборотлар таҳририятида, 1996 — 1999 йилларда Ўзбекистоннинг Туркиядаги элчихонасида матбуот котиби бўлиб ишлади. 1999 — 2005 йилларда Ўзбекистон Республикаси Президентини Матбуот хизматининг етакчи консуланти вазири сифатида фаолият юритди. 2005 йилдан буён Республика байналминал маданият маркази раҳбари сифатида мамлакатимизда ижтимоий тотувлик ва бағрикенгликнинг барқарор бўлишга муносиб ҳисса қўшиб келди. Давлатимиз раҳбари Фармонига биноан Республика байналминал маданият маркази ташкил этилганининг 25 йиллиги муносабати билан «Меҳнат шухрати» орденига сазовор бўлди.

Ўзбекистон журналистлари уюшмаси, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими Насриддин Муҳаммадиев кизгин ижодий фаолият олиб борди. Йигирмадан зиёд шеърый, таржима, илмий, публицистик, адабиёт ва тарихга оид китоблар чоп эттирди. Ўзидан авлодларга салмоқли маънавий мерос қолдирди.

Насриддин аканинг ёрқин ҳаёти, фаолияти, ижоди, кўпчиликлари ибрат, самимий сиймоси ҳеч қачон ёдимиздан кўтарилмайди.

Амир ХУДОЙБЕРДИ,
Собир УНАР,

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзолари

фаққуризмиз эврилишида “Жаҳон адабиёти” журналининг ўрни, профессорлар — Наим Каримов “Жаҳон адабиёти” намуналарини ўзбек тилига таржима қилиш муаммолари”, Шухрат Сирожиiddinov “Бугунги ижтимоий-маънавий ҳаётимизда “Жаҳон адабиёти” журналининг тутган ўрни”, Оқилхон Иброҳимов “Шашмаком” — жаҳон мусиқа маданияти нигоҳида” маърузаларида журнал ва адабиёт-санъатининг ғоят муҳим муаммолари борасида фикр юритилди. Профессорлар Муҳаммаджон Холбеков, Баҳодир Каримов, Муҳаббат Тўлаҳужаева маърузаларида ҳам журналда ёритилган ғоят далзарб масалалар тўғрисида фикр-мулоҳазалар билдирди.

Илмий-амалий анжуман қатнашчилари қимматли совға — “Жаҳон адабиёти” журнали таъсис этилганлигининг 20 йиллигига бағишлаб нашр қилинган “Жаҳон адабиёти” журнали библиографияси (1997 — 2016 йиллар), “Ўзбекистонда Мустақиллик даври маънавияти ривожидида “Жаҳон адабиёти” журналининг ўрни ва аҳамияти” китобларини олдилар.

Анжуман якунида Муножат Йўлчиева, Абдухалим Исмоилов, Женисбек Пиязов, Зулайхо Бойхонова, Алишер Файз каби таниқли санъаткорлар иштирокида концерт берилди.

М.САЪДИНОВ

Ёзнинг тароватли, қуёшли кунлари, оромбахш юлдузли тунлари киши қалбига ўтли туйғулар бахш этади...
Уйқунг келмай, китоб варақлашга, мутлола уммонига шўнғийсан. Ижодкор бундай дамларда ёлғиз қолиб, ажиб туйғуларга толади...

Китоб мутлолааси асносида киши ўзига бир оламда сайр этиши табиий. Қолаверса, таниқли ижодкорлар орасида ана шундай ўзаро сайр самараси ўлароқ нодир асарларнинг “эгизак”лари яратилганини ҳам биламиз. Дейлик, ҳазрат Алишер Навоий ғойибона устоз Шайх Фаридиддин Атторнинг “Мантйк ут-тайр” (“Куш нутқи”) достонини болалик даврлариданок ўқишга киришди ҳамда ўзи сезмаган ҳолда бутун бошли асарни ёд олади. “Мантйк ут-тайр” дунёсига шўнғиган Алишербек натижада бошқа китобларга рағбат сезмай қўяди. Шоир кейинчалик мазкур асарга ижодий ёндашиб “Лисон ут-тайр” достонини битиди.

Маълум бўладики, мутлола ва дид- (таъб) мутаносиблиги яна бир нодир асар бунёдга келишига сабабдир.

Атоқли адибимиз Одил Ёкубовнинг эътирофи этишига, уруш жангоҳларида қон кечиб юрган вақтларида ҳам ғойибона устози Абдулла Қодирийнинг “Ўткан кунлар” романини аскарлик халтаси ичида асраб-авайлаган. Тағин бир атоқли адибимиз Абдулла Қаҳҳор Антон Чехов ҳикояларидаги сўз танлаш усулини “сув қилиб ичиб юборган”. Абдулҳамид Чўлпон эса Махкам Гўркийига ҳос руҳий таҳлил усули ҳадисини олиб, “Кеча ва кундуз”дек бетакорор романини инсониятга мерос қилиб қолдирди.

Қамина Ўзбекистон халқ ёзувчиси, нафис таълиби Шукру Холмирзаев билан Дўрмонда, дала ҳовлида қўшни бўлиб яшаганман. Адиб мухташам бино қуришни ўзига эл қўрмай, томоқсининг бир четида қамишдан чай-

ла ясади. Шукур ака асар ёзишдан ҳам кўра китоб ўқишни афзал санарди. Назаримда, ёзмаслик мумкин бўлмаган пайтлардагина ижод қиларди. Кўнгил оғриқларини қорозга тўққанидан кейин жилови қўйиб юборилган тулпордай эмин-эркин юрт кезарди, одамлар орасида бўлиб, уларнинг суҳбатларига қўлоқ тутарди. Болалик йуллари қолган Бойсунга бориб янги куч ва ғайратга тўлиб қайтарди. Тўғрироғи, Бойсун устоз учун илҳом манбаи эди.

Гурунларимизда Хемингуэй, Лев Толстой, Тургенев, Достоевский, Шолохов, Маркес, Айтматов сингари жаҳонга машҳур адибларнинг ҳаёт йўли, ижоди хусусида завқланиб гапирарди. Кунлардан бир кун Пушкин ҳақида сўз кетганида, Шукур ака табассум қилиб, “Сизга бир воқеани гапириб берайми”, деди. Ха, дейишга улгурмаёк, сўз бошлади:

— Биз Абдулла Орипов билан тенгдошмиз, бирга ўқиганмиз. Бир кун дарсдан сўнг Абдуллажон икковимиз Пушкин боғида суҳбатлашадиган бўлдик. Этароқ бориб, бир четдаги сўрини банд қилдим. Анчадан кейин Абдуллажон келди, кўлтиғида бир қучоқ китоб! “Пушкин жилдикларини” сотиб олдим!”, деди у гурур билан. Шу кун Пушкин шеърыйти тўғрисида узок баҳслашдик. Аслида, мен шеърларини Абдуллажонга ўқиб бермоқчи эдим. Аммо у ўз шеърларини ўқишга тушди. Вох, Пушкиндек шоир шундай ёнимда экан-ку, дея ўша-ўша шеър ёзишни йиғиштирганман ва тўғри қилган эканман, — деб сўзини тутгати адиб.

Ёзма ва тасвирий манбалардан аёнки, соҳибқирон Амир Темур мусиқа санъатининг қудратли таъсир кучидан, айниқса, урма (ногора, довул каби) ва дамли (карнай, бургу) чолғулардан ҳарбий мақсадларда унумли фойдаланган. Гоҳо машҳур ҳофизлар ҳам жанг майдонларига жалб этилган. Масалан, Румга қарши жангда 40 минг лашкар билан бирга яна шунча карнай, ногора ва болабон чолғучилари ва тўрт минг ҳофиз қатнашгани зикр қилинади. Жангу жадалларнинг ажралмас қисмига айланган ногора усуллари ва карнай садолари аскарларни жасорат кўрсатишга чорлаб, душман кўнглига ғулғула солган.

Тарихий манба ва мусиқий рисола-ларни ўрганиш натижасида Соҳибқирон даврида "уруш театри драматургияси"га оид махсус зарбли усуллар тизими ишлаб чиқилгани ҳақида мантиқий хулосага келинди. Назаримизда, бу усуллар бевосита жанг майдонларида юзага келган вазият ва шароитга қараб қўлланилган, яъни урушнинг бошқараётган Амир(бош қўмондон)-нинг буйруқлари (масалан, "олга", "орта", "қуршов" ва ҳоказо) олдинги сафда жанг олиб бораётган саркар-

байроқ ва ногора, туман туги ва чортуғ тақдим этсинлар. Мингбошига эса бир туг ва карнай (нафир) берсинлар. Аймоқларнинг амирларига бўлса, биттадан бургу тақдим этсинлар. Тўрт бегларбегининг ҳар бирига биттадан байроқ, ногора, чортуғ ва бургу берсинлар" ("Темур тузуқлари"идан).

Ногора усулларига йўғрилган хабарларнинг махфийлиги ҳамда улар Темурийзода ва амирларга бус-бутун етказилишига саройдаги наққорахона бошлиғи — меҳтар масъул бўлган.

мизки, уруш майдонларида Амир буйруқлари мусиқачилар томонидан бехато ифодаланишида муҳим аҳамият касб этган. Ўз навбатида, бундай усулларни тўғри идрок этиш учун амирлардан мусиқий истеъдод билан бирга аруз илмидан яхши хабардор бўлиш талаб этилган. Бу борада, аввало, Соҳибқироннинг алоҳида истеъдоди ва фазилатлари эътиборга молик. Буюк Соҳибқирон мусиқани

Тадқиқот, ахборот

Соҳибқирон қўлогига етказиш учун турли ҳажмдаги кўнғироқчалардан фойдаланган экан. Беназир санъаткор бу кўнғироқчаларни сарбоннинг розилиги билан қаровондаги туяларга бир тартибда боғлатириб чиқади. Бунда туяларнинг бир маромда юриши назарда тутилган. Филҳол, қаровон ҳаракатга келган, кўнғироқчалардаги зарблардан "Амали Тарона" куйи садолана бошлайди. Муайян усулга йўғрилган оҳанглар мазмунига зийраклик билан эътибор қаратган Соҳибқирон сарой мусиқачилари раҳбари Ларийин чорлаб, ундан зангулар қандай куй таратаётганини сўрайди. Ларий Соҳибқирондан бечора Абдулқодирни афв этишини сўраб, "Амали Тарона" шеърини ўқиб беради. Шундан сўнг Амир Темур Марғийнинг содиқлигига тўла ишонч ҳосил қилиб, унга аввалгидай марҳамат кўрсата бошлайди.

Мазкур рисолада бизни қизиқтиратган масалага алоқадор яна бир муҳим воқеа ҳикоят қилинади. Бир кун Султон Ҳусайн наққорахона меҳтари Саид Аҳмадга самимий эҳтиромини билдириш истагида унинг ҳузурига Кофур исмли мулозимидан бир қадаҳ шароб бериб юборади. Кофур қўлида қадаҳ билан наққорахонага кириб бораркан, тўсатдан қўқилиб йиқилади ва қадаҳни синдириб қўяди. Буни кўрган Саид Аҳмад ўзини ҳеч нарса бўлмагандек тўтса-да, шу ондаёқ ногорада чалаётган усулни ўзгартиради. Энди у "Кофур қадаҳни синдириб, қадаҳни Кофур синдириб" сўзларини ҳариф билан ижро эта бошлаган ва шу тарзда Султонга бу хабарни узатаётган эди. Шу пайт ҳазрат Алишер Навоий билан суҳбатлашиб ўтирган султон Ҳусайн Бойқаро бу усулни эшитиб, Навоийга "Кофур қадаҳни синдириб қўйибди-ку", дейди. Ушбу ҳолат текширилганида Султон Ҳусайн Бойқаронинг сўзи тўғри бўлиб чиқади. Бу каби воқеалар ногора усулларидан нафақат соҳибқирон Амир Темур, балки қиронинг ўғиллари, набиралари ва барча темурийзодалар яхши хабардор бўлганини аниқлади. Афтидан, Темурий ҳукмдорлар ва Темурийзодалар мусиқа каторида аруз вазнини пухта билиши жиддий асосда йўлга қўйилган, зеро, уларнинг аксарияти аруз вазнида диққатга сазовор ижод ҳам қилганлар. Бинобарин, Темурийлар усулларини сабаб, ватад ва фосола асосларини яхши англаганлар.

Хулоса шунки, америкалик расом ва телеграф ихтирочиси Сэмюэл Финли Бриз Морзе 1837-1838 йиллари нукта ва тирелардан иборат телеграф аппарати учун ишлаб чиққан Морзе коди юзага келишидан қарийб беш ўз йил аввал улғу Соҳибқирон ва Темурийлар узун ҳамда қисқа ритмларга асосланган усуллар воситасида муҳим маълумотларни узок масофага узатишнинг ўзига хос бадийий йўлини ихтиро қилиб бўлишганди. Бинобарин, ўтмишдан бизгача етиб келган турфа усулларнинг семантик маъноларини ёритиб бевуҳи илмий тадқиқотлар яратиш бугунги мусиқашунослигимиз олдида турган муҳим вазифалардан биридир.

Оқилхон ИБРОҲИМОВ,
санъатшунослик фанлари доктори

Олимжон САЛИМОВ,
Ўзбекистон санъат арбоби:

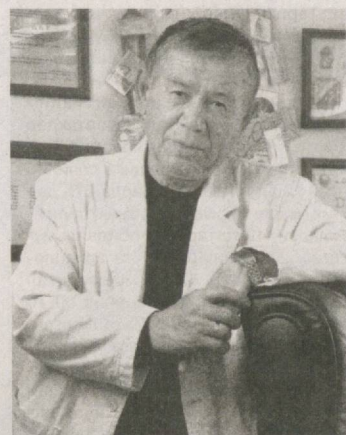
РЕЖИССЁРНИ КИТОБ ТАРБИЯЛАЙДИ

Шундай режиссёрлар борки, улар саҳналаштирган спектакллари томоша қилганда истеъдодли адаб қаламига мансуб китобни ўқигандек бўласиз. Астоз режиссёр Олимжон Салимовнинг айтишича, бунда театрнинг адабиёт билан чамбарчас боғлиқлигини кўриш мумкин. Спектакл ҳам аслида қизиқарли китоб сингари мароқ билан ўқилиши, ўқилиши керак.

— Яхши бадий асарни кўлимга олганимда шунчаки кўз югуртириш билан қаноат ҳосил қилолмайман, — дея китоб муталааси ҳақидаги фикрлари билан ўртоқлашди Олимжон ака. — Ўқиш жараёнида асарда тасвирланган воқеаларни беихтиёр саҳнада тасаввур қилиб кўраман. Қахрамонларнинг ўй-хаёллари, туйғу-кечинмалари қизғин диалогларга, монологларга айланади. Асарни спектаклни томоша қилаётгандагидек таҳлил этаман, уни саҳнага қандай кўчирса тўғри бўлиши ҳақида ўйлайман. Яъни китобларни режиссёр нигоҳи билан ўқиш мен учун одатга айланган.

— Сизни театр режиссёри сифатида танитган спектаклларнинг аксарияти айнан бадий асарлар асосида саҳналаштирилганини ҳам шу одат билан боғласа бўладими?

— Биласизми, спектаклнинг дунёга келиши жуда кўп омилларга боғлиқ мураккаб жараён. Бунга режиссёр калбидига

қаламига мансуб янги китобларни ўқишга қизиқшмайди. Кимдир уларга тайёр драмани ёзиб беришини кутиб ўтиришди. Ваҳоланки, саҳна-боп асарни кўлга киритиш учун режиссёр изланиши, меҳнат қилиши керак. Драматургларимиздан яхши асарларни кутуб ўтиргунча Эркин Аъзам, Хуршид Дўстмуҳаммад, Абдуқамом Йўлдошев, Исажон Султон сингари ёзувчиларнинг ҳикоя ва романларини ўқиб кўришди.

— Шоғирдларингиз орасида китоб муталаасига иштиёқи суслари учраса, қандай йўл тутасиз?

— Фаолиятини режиссури билан боғлаган ёшлар орасида, одатда, китоб ўқишга қизиқмайдиганлари кам бўлади. Бордию шоғирдларим орасида шундайлар борлигини сезиб қолсам, албатта, танбех бераман. Агар сўзларим қор қилмаса, ортиқ уринмайман, чунки ҳар қанча ҳаракат қилманг, китоб ўқимган ёшлардан саводли режиссёр чиқмаслиги аниқ.

Менинча, ёшларни китоб ўқишга мажбурлаш эмас, қизиқтириш керак. Айниқса, талабалар пайтида ўқилган бадий асарлар режиссёр учун бутун умри давомида асқотадиган фойдали омилга айланади. Умуман, яхши режиссёрни китоб тарбиялайди. Буни ёшларнинг ўзи тушуниб етиши, онгли равишда шунга интилиши лозим.

Тинимсиз муталаа — режиссёр фаолиятининг асосий шартларидан бири. Агар ёшлар шунга амал қилишса, улар орасидан билимли, тасаввур кенг режиссёрлар етишиб чиқишига умид қилиш мумкин.

А.ИММОВ ёзиб олди.

Учрашув

СОҲИБҚИРОННИНГ ҲАРБУ ЗАРЪ МУСИҚАСИ

даларга чолғу усуллари воситасида махфий етказиб турилган. Усулларнинг аниқ ифодаланиши ногорачилар зиммасида бўлган, нафир (карнай) ва бургу эса бу усулларнинг янада кучли садоланишига кўмаклашган.

Гап шундаки, мисдан ясалган карнай ва бургу чолғулариди мусиқада мавжуд барча товушлар садоланмайди, балки нағмалар ҳосил қилиши мумкин. Шу боис "уруш театри"да вазият тақозо этган ҳолларда бу чолғулар ногора зарбларининг ритмига мос садоланиб, шу аснода усулларга йўғрилган ҳарбий буйруқлар жанг майдониди саркардаларга аниқ етказилишига хизмат қилган. Тўғри, бу фаразани исботлаш учун бевосита далилларга эга эмасмиз. Қолаверса, бу каби усулларнинг мазмун ифодалари маълум сабабларга кўра қўпчилиқ(хатто оддий аскарлар)дан сир тутилган бўлиши табиий. Бизгача етиб келган мусиқий рисолаларда ҳам доира усулларининг мазмун семантикаси (мақом пардаларидан фарқли ўлароқ) ҳақида ҳеч қандай маълумот берилмайди. Шу боис юқорида илгари сурилган фаразни қувватлашга хизмат қилувчи айрим омилларни далил сифатида келтириб ўтамиз.

Мусиқада ўзига хос "ички дирижёр" вазифасини ўтайдиган усулнинг ифодавий воситаси ҳарбий мақсадларда ҳам кенг қўлланган. Аскарларнинг урушга тайёргарлиги жараёнига оид ҳарбий машқлари урма чолғу (асосан ногора, барабан) усуллари асосида тартибли кўринишга келтирилади. Бинобарин, буюк Соҳибқирон қўшинларида кундалик касбий машқлар ёки ҳарбий маросим ҳаракатларини интизомли бажаришга оид усуллар тизими бўлгани аниқ. Жанг майдонларида қўллаш учун эса алоҳида усуллар тизими ишлаб чиқилган бўлиб, улар воситасида узатилаётган хабарлар мазмунини мансабдор Темурийлар ҳамда "Темур тузуқлари"да кайд этилган турли даражадаги амирлар, мингбоши ва бегларбегиларгагина билдирилган бўлса керак: "Амр қилдимки, ўн икки катта амирларнинг ҳар бирига битта байроқ (алам) ва бир ногора берилсин. Амир ул-умарога

Наққорахонада сурнайчи, карнайчи, ногорачи ва доирачилардан иборат ансамбл фаолият кўрсатган. Меҳтар, одатда, ногора усулларини мукаммал билган юксак маҳоратли созанда, наққорахона бошлиғи ҳамда ҳукмдорга яқин обрўли шахс бўлган.

Энди ногора усулларига йўғрилган хабарларнинг жанг майдонларида ўзига хос (яъни узун-қисқа зарбли

усуллар) тарзда "узатилиши" масаласи келсак. Ўрта асрларда зарб усуллари бевосита аруз вазни билан боғлиқ алоҳида таълимот бўлган. Маълумки, узун (чўзиқ) ва қисқа бўғинлар нисбатига таянган аруз бахрлари замирида ўзига хос ритмик тузилмалар англашилди. Бу бежиз эмас. Мутахассисларнинг қайд этишича, Халил ибн Аҳмад аруз назариясини яратиб жараёнида мусиқа илмида қўлланган атамалардан унумли фойдаланган.

Мусиқа илмида усулларнинг зарб бирлиги сифатида қабул қилинган арабча "накр" (никра – зарб, тақиллаш, ногора чалиш) сўзининг ҳарфлари асосида узун ва қисқа чўзимли ритмик тузилмалар "тан", "тана", "тананан" каби ифодаланиб, аруздаги узун-қисқа бўғинларга қиёсланади. Усулларнинг узун-қисқа бўғинларга аниқ ажратилиши, ўйлай-

теран англагани, мусиқачиларга бағрикенглик билан муносабатда бўлганини Шарафиддин Али Яздий, Низомиддин Шомийларнинг "Зафарнома", Салоҳиддин Тожқандийнинг "Темурнома" тарихий асарларида, Дарвиш Али Чангийнинг "Рисолаи мусиқий" ва бошқа ёзма манбаларда кўриш мумкин.

Энди Соҳибқироннинг зарбли чолғуларда ҳосил қилинган усуллар маъносини идрок этиб, улардан жанг майдонларида мақсадли фойдалангани борасида мантиқий хулосамизга асос бўлган воқеа ҳусусида мухтасар сўз юритсак. Амир Темур Бағдодни забт этган даврда мақом билимидон, атоқли бастакор ва замонасининг тенгсиз хушовоз ҳофиз Абдулқодир Марғий истеъдодида юксак баҳо бериб, уни Самарқандга олиб келган ҳамда мудом ёнида бўлишини истаган. Лекин Соҳибқироннинг Ҳиндистон сафаридан изн сўраб қолган Абдулқодир Марғий чоғирурлик ва айш-ишрат авжига миниб, давлат ишлари эса таназзулга юз тутта бошлаган Табриздаги Мироншоҳ саройига мутаважжҳ бўлган эди. Ҳиндистон сафаридан қайтиб Самарқандга келган Соҳибқирон бу воқеадан хабардор бўлган, Мироншоҳнинг чоғири ичишига сабабчи бўлган надиҳларини жазолаган. Жумладан, Абдулқодир Марғий ҳам олий жазога маҳкум этилган. Бу вақтда Ҳожа Абдулқодир саройдан қочиб, қаландар либосида мамлакатма-мамлакат сарсон бўлиб юради.

Дарвиш Али Чангийнинг "Рисолаи мусиқий" асарида бу воқеанинг биз учун аҳамиятли бошқа тафсилотлари ҳам ёритилган. Яъни ўлим жазосидан озод этилиб, шахар ҳудудидан ташқаридида яшашига маҳкум қилинган Абдулқодир Марғий Соҳибқироннинг Ироққа қайта юриши ҳақидаги хабарини эшитган, Амирга ўз садоқатини билдириш истагида шеръ ёзади. "Чун мисрави сўйи Ироқ фаромушам нақун, фаромушам нақун..." ("Ироқ сари йўлга қиксанг, мени унутма, мени унутма...") мисраси билан бошланувчи бу ғазални Ироқ мақоми оҳангларига боғлаган Марғий уни "Амали Тарона" деб номлаган. Шеърини

ЮРАККА ТАШЛАНГАН ЧЎҒ

Маълумки, яқинда барча олий таълим муассасаларида битирув имтиҳонлари бўлиб ўтди. Жумладан, ўзим Ўзбекистон давлат консерваторияси "Шарқ мусиқаси" факультети, "Аънанавий чолғу ихрочилиги" кафедраси бакалавр босқичи битирувчиларнинг давлат имтиҳонига қатнашганимга тўғри келди. Ғижжақ сози бўйича бакалавр босқичини битирганимга тўрт йил бўлди. Лекин бугунги битирувчи талабаларнинг тайёргарлигини кўриб, завқланиб ўтирдим. "Шашмақом"даги мураккаб асарларни, Комилжон Жабборов, Саиджон Калонов, Ғанижон Тошматов, Ғуломжон Хожиқуллов каби устозлар ижро этган куйларни, шунингдек, Абдуқошим Исмоиловдек бетакор санъаткор ижод йўлларини мукаммал ўзлаштиришга интилиб, бор маҳоратларини ишга солаётганлари мени ҳудаям таъсирлантирди. Миллий мусиқасини ёшларга қай даражада сингитиб бораётгани уларнинг ижроларида яққол намоён бўлди. Бунда, албатта, юртимизда ёшларга кўрсатилаётган эътибор, ўтказилаётган танловлар муҳим аҳамият касб этмоқда. Чунки бундай тадбирларда вилоятлардан келган ёшлар ўзaro фирқ алмашиб, бир-бирининг ижроларидан ўрганиб, ўз соҳасини мукаммал эгаллашга ҳаракат қилишмоқда.

Президентимизнинг "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракатининг IV қурултойидаги нутқи барча ёшлар қатори санъат соҳасида қўйётган ва ишлаётган истеъдодлар қалбига ҳам чўғ ташлади. Дунёнинг ҳеч бир давлатида ёшларга бу қадар катта ишонч билдирилганини эшитмаганмиз. Ўзбекистон ёшлар иттифоқи раҳбари бир вақтнинг ўзига Президентнинг ёшлар сиёсати бўйича давлат маслаҳатчиси лавозимида фаолият олиб бориши, шу билан бирга Олий Мажлис Сенати аъзоси этиб тайинланиши ёшларнинг етакчиларига қандай катта мақом ва ваколат берилаётганининг ёрқин исботи-ку!

Бундан ташқари, ёш кадрларни тайёрлаш, ёш оила-ларни шахсий ўй-жой, иш билан таъминлаш ҳақида айтилган аниқ тақлифлар ёшларнинг дилидаги гаплар бўлди.

Албатта, ёшларга билдирилаётган ишонч ва ғамхўрликдан руҳланиб, бошимиз кўкка етди. Лекин биз бундай имкониятларга қандай жавоб берамиз? Ҳамма гап шунда, деб ўйлайман. Биринчи навбатда юртимиз ёшларидан фаоллик ва ташаббус талаб этилади. Буни удралаймиз, шубҳасиз. Ҳар биримиз ўз ўқиш ва иш жойимизда "Бугун юрт учун нима қилдим?" деган саволни олдимизга қўйиб, аниқ мақсад билан фаолият олиб боришимиз лозим. Агар ҳар бир ёш ўз танлаган касбига Ўзбекистон келажагини ўйлаб, эл-юрт

нинг IV қурултойидаги нутқи барча ёшлар қатори санъат соҳасида қўйётган ва ишлаётган истеъдодлар қалбига ҳам чўғ ташлади. Дунёнинг ҳеч бир давлатида ёшларга бу қадар катта ишонч билдирилганини эшитмаганмиз. Ўзбекистон ёшлар иттифоқи раҳбари бир вақтнинг ўзига Президентнинг ёшлар сиёсати бўйича давлат маслаҳатчиси лавозимида фаолият олиб бориши, шу билан бирга Олий Мажлис Сенати аъзоси этиб тайинланиши ёшларнинг етакчиларига қандай катта мақом ва ваколат берилаётганининг ёрқин исботи-ку!

Бундан ташқари, ёш кадрларни тайёрлаш, ёш оила-ларни шахсий ўй-жой, иш билан таъминлаш ҳақида айтилган аниқ тақлифлар ёшларнинг дилидаги гаплар бўлди.

Албатта, ёшларга билдирилаётган ишонч ва ғамхўрликдан руҳланиб, бошимиз кўкка етди. Лекин биз бундай имкониятларга қандай жавоб берамиз? Ҳамма гап шунда, деб ўйлайман. Биринчи навбатда юртимиз ёшларидан фаоллик ва ташаббус талаб этилади. Буни удралаймиз, шубҳасиз. Ҳар биримиз ўз ўқиш ва иш жойимизда "Бугун юрт учун нима қилдим?" деган саволни олдимизга қўйиб, аниқ мақсад билан фаолият олиб боришимиз лозим. Агар ҳар бир ёш ўз танлаган касбига Ўзбекистон келажагини ўйлаб, эл-юрт

манфаати нуктаи назаридан ёндошса, қўзланган марғари эгаллашимиз тайин.

Шахсан ўзим санъат вакили сифатида олдимиздаги вазифаларни тасаввур қилиб турибман. Аввало, юксак даражадаги миллий мусиқий меросимизни, жаҳонни лол қолдирган "Шашмақом" сарчашмаларини, устоз бастакорлар ва ҳофизлар қолдирган бебаҳо куй-қўшиқларимизни янада чуқурроқ ўрганиб, мукаммал тарзда дунё микёсига олиб чиқиш бурчимиз ва мақсадимиз

Муносабат

мақом" сарчашмаларини, устоз бастакорлар ва ҳофизлар қолдирган бебаҳо куй-қўшиқларимизни янада чуқурроқ ўрганиб, мукаммал тарзда дунё микёсига олиб чиқиш бурчимиз ва мақсадимиз

бўлиши лозим. Қолаверса, китоб муталааси катта-кичик барча санъат аҳлининг асосий машғулотига айланиши, лозим бўлса, санъат ўқув даргоҳларида мумтоз ва замонавий адабиётимиз чуқур ўқитилиши шарт. Чунки санъаткор ғазал ва шеърларини чуқур билмай туриб, яхши хонанда, созанда ёки бастакор бўлолмайди.

Бу ишларни кечиктирмай, бугундан бошлашимиз керак. Чунки санъат маданият ва маънавиятни шакллантирувчи асосий воситалардан бири.

Воситжон МАҲМУДОВ,
Тошкент маданият колле-
жи аънанавий ихрочилиги
кафедраси ўқитувчиси

«ХАМСА» — ОПЕРА САҲНАСИДА

Алишер Навоий номидаги давлат академик катта театрида мутафаккир шоирнинг «Хамса» асари сюжети асосида яратилган опера-балет спектаклининг тақдироти бўлиб ўтди.

Ўзиди вокал ва рақс санъатини уйғунлаштирадиган опера-балет мураккаб жанр бўлиб, айниқса, "Хамса"дек мумтоз асарга асосланган бундай томоша ижодкор зиммасига алоҳида масъулият юклайди. Ўзбекистон санъат арбоби, бастакор Муштафо Бафоевнинг янги асарини Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Андрей Сломин саҳналаштирган. Либретто муаллифи Султонмурод Олимов Навоийнинг йирик достонлари мазмунини дунда, ихчам тарзда беришга муваффақ бўлган. "Хамса" опера-балетининг марказий қаҳрамони — Алишер Навоий образини ёш актёр Носир Юсупов маҳорат билан яратган.

Дирижёр Бобомурод Худойқуллов раҳбарлигидаги оркестр композиторнинг миллий ва замонавий оҳангларга йўғрилган мусиқасини томошабинга тўлиқ етказиб беришган. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, хореограф Замир Нурибеговнинг якка ижро ва ансамбл учун мумтоз ҳамда миллий рақс унсурларини мукассам этган оригинал балет лавҳалари томошабинларга катта таассурот қолдирди. Лобар Полыонованинг либослари актёрларнинг образ яратишда муҳим воситалардан бири бўлган бўлса, Даврон Ражабовнинг саҳна безаклари томошабин кўз ўнгига қадим саройлар, конюит ва табиат, тарихий воқеалар ва жанг манзараларини жонлантирган.

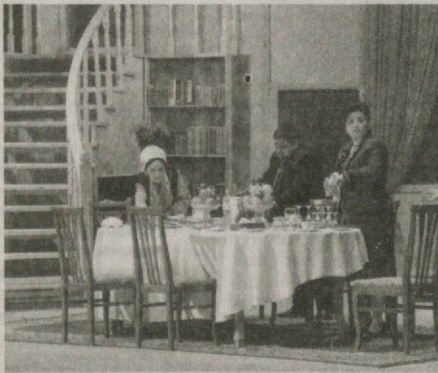
"Хамса" спектакли театр репертуридан муносиб ўрин олади, деган умидламиз.

Зарина ҲОДИЕВА

“ИМОН”ГА БИРИНЧИ ЎРИН!

Ўтган ҳафта Президентимизнинг энг сўнги фармон ва қарорлари, жумладан, "Маданият ва санъат соҳасини янада ривожлантириш ва тақомиллаштиришга доир чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарориди белгиланган вазифаларни бажариш мақсадида Тошкентда республика театрларининг "Сени қуйлаймиз, замондош!" кўрик-фестивали бўлиб ўтди. Республика театрлари томонидан тасвия қилинган ўғтиздан ортиқ спектакл орасидан етук мутахассислар саралаб олган ўн та саҳна асари пойтахтимизнинг турли театрларида намойиш этилди.

Спектакллари Санъат ва маданият институти кафедраси мудири, санъатшунослик фанлари

номзоди Омонулло Ризаев раислигидаги нуфузли ҳакамлар хайъати, санъатшунос мутахассислар ва томошабинлар кузатиб бордилар. Асарлар мавзуси турлича, лекин мақсад битта: томошабинларни бугун турли жаҳалларда фаолият олиб бораётган замондошларнинг ҳаётий аъмоллари, ўй-хаёллари, орзу-истаклари билан ошно қилиш.

Асарлар намойишидан сўнг ўтган муҳокамалар, мутахассислар ва мухлислар фикридан англашилди, театр жамоалари ўз олдиларига қўйган мақсад, яъни саҳнада ёшларнинг маънавий дунёсини мустаҳкамлайдиган, келажакка ишончини оши-

радиган, ибрат бўладиган замондошларимиз қиёсасини яратиб йўлида жиддий изланишган.

— Ҳар бир спектаклни баҳолашда бадийий-ғоявий савияси, маънавий-маърифий аҳамиятига, мавзунинг долзарблигига, таъкидига, режиссёрлик ечими, актёрлар маҳорати, саҳна безагининг оригиналчилигига ва бошқа театр санъати талабларига алоҳида эътибор қаратилди, — деди хайъат раиси О.Ризаев. — Очиғи, гоилибларни аниқлаш осон бўлма-

«Сени қуйлаймиз, замондош!»

ди. Чунки сараланган жамоалар орасидан яхшиларини танлаб олиш анча мураккаб иш. Бу борада Муҳаббат Тўлахўжаева, Валижон Умаров, Зубайдулла Ботиров, Эсон Уринов каби театр санъатининг таниқли мутахассисларининг хулосаларига таяндик. Голиб жамоа борасида ҳамманинг фикри бир жойдан чиқди.

Биринчи ўрин Ўзбек Миллий академик драма театрининг Иззат Султон асари (А.Мелибоев таҳририда) асосидаги "Имон" спектаклига берилди.

Иккинчи ўрин Фарғона вилоят мусиқали драма театрининг "Истеъдод ва эътиқод" (Машраб Бобоев асари) спектаклига насиб этди.

Қорақалпоқ давлат мусиқали театрининг "Муҳаббат шабадаси" (К.Раҳмонов асари) ва Сурхондарё вилоят мусиқали драма театрининг "Чегарачи" (Р.Орифзонов, А.Эргашев) спектакллари учинчи ўринни эгаллади.

Шунингдек, Муқимий номидаги мусиқали театрининг "Дилдаги доғ", Каттақўрғон театрининг "Жасорат", Наманган театрининг "Разолат қурбонлари", Фарғона рус драма театрининг "Ҳазон бўлган гул" спектакллари турли йўналишлар бўйича совриндор бўлди.

Ўзбек давлат драма театри актрисаси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Мадина Тўтаева энг яхши аёл роли ихрочиси, Мафтуна Мухаммадминова энг фаол театршунос йўналиши бўйича диплом ва совғалар билан тақдирланишди.

Ўз ахборотимиз

ЗОМИННИНГ МАНГУ ҚЎШИҚЛАРИ

Бошланиши биринчи саҳифада.

Кўҳна тарих

Бундан минг йил аввал ёзилган географияга оид (муаллифи номаълум) "Худуд ул-олам" номли рисолада "Дизак — шаҳарча, унда оқар сув бор. Унинг яқинида Марсаманда деган жой бор, унда бир йилда бир бозор бўлади ва ўша куни бозорда юз минг динор миқдоридан мол харид қилинади" ёки "Зомин Хўжанд — Фарғона йўлидаги шаҳар. Унда мустаҳкам кўргон бор, экинзорлари кўп бир жой эрур", деб ёзилган. Тарихий манбаларнинг шаҳодат беришича, Жиззах ва Зомин Буюк Ипак йўли бўйида жойлашган шаҳарлар қаторида азалдан обод бўлган.

Умуман, Жиззах аҳлининг қадим маданияти ва кўҳна тарихи бетакрор табиати билан муштарак яралган. Туркистон тоғ тизмаси худудига сочилиб кетган қишлоқ ва шаҳарларда 370 дан ортиқ маданий мерос объектлари — жумладан, 42 та тарихий обиди ва муқаддас қадимжолар, 267 та археологик манзиллар, 63 та монументал ёдгорлик бор. Уларнинг қарийб 60-70 фоизи Зомин туманида жойлашган. Эътибор қилсангиз, уч юзга яқин археологик ёдгорликларнинг барчаси республика аҳамиятига молик экани ҳам бу заминнинг узок тарихидан далолат беради. Мутахассисларнинг фикрича, Бахмал ва Зомин туманлари мамлакатнинг сайёҳлик имкониятлари етарли даражада баҳоланмаган худуд-

гойиб бўлади. Яна қувш чараклайди, ҳаво мусасфо бўлиб, атрофда арчазорнинг хиди гуркираб кетади. Ёмғир сеҳридан ўсимликлар дуркун, ранг-баранг гуллаб туради, уларга само кўзгудай — қўқда камалакнинг ёрқин ранглари жилоланади. Бу мўъжизали манзарани зоминликлар шундай тасвирлайди:

Бир томонда қорли тоғ,
Қорлар отиб ўйнайди.
Бир томонда Наврўзой,
Гуллар сочиб қувнайди.

Ҳамид ОЛИМЖОН

ЎЗБЕКИСТОН

Водийларни яёв кезганда,
Бир ажиб ҳис бор эди менда...
Чаппар уриб гуллаган боғин,
Ўпар эдим Ватан тупроғин.

Бунда булбул китоб ўқийди,
Бунда қуртлар ипак тўқийди.
Бунда ари келтиради бол,
Бунда қушлар топади иқбол.
Бунда қорнинг тағларида қиш,
Баҳор учун сўйлайди олқиш.
Бир ўлкаки ҳусна бойдир,
Унинг энг зўр кўзгуси ойдир.

Шундай ўлка доим бор бўлсин,
Шундай ўлка элга ёр бўлсин...

сқинчилар зулмидан қочиб, нажот излаган одамлар орзусидан яралган: ҳар куни тоғда қўй боқадиган чолига тушлик олиб борадиган кампирнинг йўлидан душманлар чиқиб қолибди. Ноилоҳ кампир ёвдан омон сақлашни сўраб, қўқка ёлворибди ва тошга айланибди.

Тошқув афсонаси ҳам қизиқ. Шамол йўлида кўкарган ям-яшил арчанинг панасида турган харсангтош арча шаклига кирган. Ноёб табиат ҳодисасимикан ёки бу ҳақидаги афсонага ишонасизми, истаганингиз: бойнинг кизига ошиқ бўлган камбағал йигит севгилисига етишолмайди. Шунда йигит ва киз тоққа қочиб кетишади, халқ қўшиқларида қуйланганидай:

Совчи келса нетайин,
Ўз йўлима кетайин.
Севганимга бермаса,
Бошим олиб кетайин.

Севинганларни қувиб етиб, тутиб олишганда йигит тошга айланиб қолади, киз арчага. Қарасангиз, гўё арча тошни қариндошларидан ҳимоя қилиб тургандай. Иккисининг шакли, бўй-бас-ти бир хил...

Денгизга айланган кўл

Айдар кўл сувининг сатҳи ёгингарчилик миқдорига қараб, ўзгариб турар экан. Сув кўтарилганда соҳилда юрган чўпонлар кўй-кўзисини ҳайдаб сувдан узоқлашадилар. Чўнки кўл тўқинлар ваҳоҳати билан кўркув солиб, қирғоғидан ҳаммани ҳайдаб солади. Шунданми, эл орасида Ҳайдар кўл номи тарқалган.

Нафақат юртимиздаги беш юздан ортиқ кўллар орасида, балки Марказий Осиёдаги энг катта Айдар-Арнасой кўлининг узунлиги 350 км., эни 45 км., чуқурлиги 45-50 метр келади. Манбаларда ёзилишича, 1968-1969 йилларда ёгингарчилик ҳаддан ортиши туфайли табиатнинг ноёб ҳодисаси рўй берган: саҳро кўйида бир томони шарқий Қизилқум чўлига, яна бир тарафи Нурота тизма тоғларига туташган улкан денгиз пайдо бўлади. 2008 йилга келиб, унга халқаро миқёсда муҳофазага олинган Айдар-Арнасой кўли мақоми берилади.

Кўлнинг одам оёғи етмаган оролариди жониворларнинг юзлаб турлари яшайди ёки бу ҳудуддан учиб ўтаётган қушлар тўхтаб, куч йиғиб яна парвозини давом эттиришади. Айниқса, ўрдак, гўё қаби сўзувчи қушлар, тоvon, зогора, лаққа ва бошқа балиқлар беҳисоб. Айдаркўлни балиқчилар орзусидаги денгиз деса тўғри бўлади. Кўл мўъжизалари таъсирида "Ўрдак олиб боқмадим, Қанотини қоқмадим. Шунча йил хизмат қилиб, Мана шу чолга ёқмадим" қаби кампирлар қўшиғи ҳамон тилдан тушмайди.

Ойқор

Бахмал. Ойқорда қишин-ёзин қор ой сингари ярақлайди. Сангзор дарёсининг саҳоватидан ям-яшил кенгликлар, юздан ортиқ қишлоқлар гуллаб-яшнайди. Одамлари меҳрибон, содда ва савимий. Меҳмондўст. Бахшилар мақоми.

Тоғ тепасидаги минг-бир ярим минг гектарда ловуллаб ётган тўқ қизил, қирмиз олмасорлар кеч пишир, аммо серсўв, ширали. Бахмаликлар олмани кейинги йил пишқиқчилик даярига сақлашнинг йўлини яхши билишади. Шундан Бахмал олмалари қарсқиллаб туради.

Ойқор манзарасини кўриб ҳаёлимда сатрлар тугилди:
Сенга поёндоз Бахмал,
Ям-яшил товланар ял.
Менга эртақлар сўйлар
Тоғдан тушган жилғалар...

Зомин семинари ҳаммада ўзгача унутилмас таассурот қолдирди: гаройиб табиат манзаралари, сеҳрли афсоналар дунёси, доғиманд оқсоқоллар суҳбати, жўшқин мушоралар илҳом булоғидай қалбларда янги шеърлар, янги асарлар яратиш иштиёқини уйғотгани, шубҳасиз.

Сўқмоқлар етаклар юксаклар сари
Ё ўзига тортар тоғларнинг бағри,
Ҳар қадам очилар олам сирлари,
Еру қўқ зангордир, зангордир бари.
Унутдим шаҳарни, қоя сингари
Мени асир этди чўққи, қирлари,
Осмоннинг қаъри, булутдан нари,
Чўққиртов сирлари — камалак зари.
Қўнғироқ чаладир дур жилғалари,
Арчалар парвона мисоли пари,
Қўйворғиси келмас қайтар чоғлари,
О, Зомин тоғлари,
Зомин тоғлари...

ХУМОЙОН

Китоб миллатнинг ақл кўзини ёритувчи офтобдир!

ҒАФУР ҒУЛОМ НОМИДАГИ НАШРИЁТ-МАТБАА ИЖОДИЙ УЙИ

Сизга тақдим этилаётган ўзбек ва жаҳон адабиётининг энг сара намуналаридан баҳраманд бўлинг.

Мурожаат учун манзил: 100128, Тошкент ш., Лабзак кўчаси., 86 уй.
Телефонлар: (+99871) 241-83-29. Моб.: (+99895) 144-41-82, (+99893) 791-00-70, (+99895) 195-42-42
www.gglit.uz E-mail: info@gglit.uz

Махсулотлар сертификатланган. Хизматлар лицензияланган.

МЎЪЖИЗАЛАР ДИЁРИ

Ифтихор

"Буюк келажигимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурагимиз" ширин остида Бухоро вилоятида ўтган маънавий тарғибот тадбирлари Когон темир йўл вокзалидан бошланди. Вилотта ташриф буюрган тадбир иштирокчилари кўҳна ва боқий шаҳарга йўл олдилар.

Гуруҳ аъзолари иштирокидаги матбуот анжуманида Маданият вазирлиги ҳамда ҳамкор ташкилотларнинг масъул ходимлари, таниқли ёзувчи ва шоирлар, олимлар, кино ва театр актёрлари, эстрада хонандаларидан иборат олтим нафардан зиёд тарғиботчилар халқ билан мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг қамровли ислохотлар, юртдошларимиз ҳаётида юз бераётган ўзгаришлар ҳусусида суҳбатлашдилар.

— Бу қаби тадбирлар аҳоли, айниқса, ёшларнинг мафкурарий иммунитетини янада оширишга, уларда ватанпарварлик, шукроналик ҳиссини камол топтиришга ва келажакка ишончини мустаҳкамлашга хизмат қилади, — деди Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Раъно Ярашева.

Вилоттадаги ҳарбий ҳисмлар, маданият ва аҳоли дам олиш масканлари, маҳалла ва қишлоқлар, чекка овуларда бўлиб ўтган учрашувларда созу сўз уйғун жаранг-

лади, шеър қўшиққа, куй рақсга ўрин бериб, каттаю кичик қалбига ҳаяжон солди. Таниқли актриса Азиза Бегматованинг чанқовузи саслари, Оғабек Собировнинг хонишлари барчага манзур бўлди. Муҳиддин Омон, Зебо Мирзо, Умида Абдуазимова, Бобур Бобомурод, Сафар Оллоёр ва Рисолат Ҳайдарованинг шеърлари қалбларини сеҳрлади.

Вобкентдаги тадбирларда улуг муаррих Наршахий рақам этган буюк тарих китоби ёдга олинди, беназир санъаткор Саттор Ярашев истеъдоди ёшларга ибрат қилиб кўрсатилди. Когондаги учрашувлар чоғида болажонлар Рио олимпиадаси олтин медали совриндори Шаҳобиддин Зойировнинг давомчилари бўлишга аҳд қилганларини гуруҳ билан изҳор этдилар. Олотда Отабек Муталқажев ва "ЭлдиДо" эстрада гуруҳи йигитлари олқиш олишди, Қорақўлда, Ғиждувонда, Пешкў, Ромитан, Қорюв-бозор, Жондор, Бухоро туманларида ҳам эсда қоларли суҳбатлар бўлди.

Шодмон СУЛАЙМОН,
Ёзувчилар уюшмаси вилоят

Китобхонлик

"Китоб махсулотларини чоп этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутлоаси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги Президент фармойиши китобхонлик маданиятига доир давра суҳбатлари ва адабий кечалар, учрашувларга янги мазмун бағишламоқда. Шу маънода Тошкент давлат иқтисодиёт университети "Бухгалтерия ҳисоби ва аудит" факультетида ўтказилган "Энг фаол билимдон китобхон" қўриқ-танлови кўпчиликка манзур бўлди. Тадбир доирасида янграган доктори Кундузхон Хусанбоева, профессор Қозокбой Йўлдошев, таниқли шоирлар Абдунаби Бойқўзиёев, Рустам Мусурмон иштирок этди.

ЭНГ ЯХШИ ДЎСТ

Танловда қатнашган талабалар китобнинг инсон ҳаётидаги аҳамиятини жонли мисоллар орқали ифода этишди. Танлов ғолиблари диплом ва эсдалик совғалари билан тақдирланди. Тадбир доирасида янграган куй-қўшиқ ва шеърлар талаба-ёшларда катта таассурот қолдирди.

Факултет ўқитувчи ва талабалари иштирокида Иқтисодиёт ва сервис коллежида ўтказилган китобхонлик бағишланган давра суҳбати ҳам қизи-

қарли савол-жавобларга бой бўлди. Ушбу учрашувда иштирок этган иқтидорли талабалар университет миқёсида ўтказилаётган "Энг фаол китобхон" қўриқ-танловининг ташкил этилиши, унинг аҳамияти, тенгдошлари орасида китобхонлик маданиятининг янада юқори савияга кўтарилганини алоҳида таъкидлашди.

Шаҳзод ИСМАТОВ,
талаба

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва "Ижод" жамоат фонди уюшма аъзоси Насриддин МУҲАММАДИЕВнинг вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва яқинларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

лари саналади.

Бугунга келиб, маънавий сарчашмаларда катта бунёдкорлик ишлари амалга оширилди. Жумладан, Янгиобод туманидаги Хўжамушкент ота макмуаси зиёрат ва саёҳат маскани сифатида йилдан-йилга гавжумлашиб бормоқда. Муқаддас қадамжо атрофида эътиқод маскани — муқташам масжид ва замонавий меҳмонхона таъмирланиб, табиат мўъжизалари — адирлар салобати, шаршаралар ҳайбати, зилол сув тубидаги яшил тошлар товланиши гаройиб форлар манзарасига уйғун равишда улғуворлик касб этди.

Лолалар ватани

— Бундан ўн беш йиллар муқаддам, "Зомин" қўриқхонасида илмий ходим бўлиб ишлаб юрган кезларим эди, — дейди биология фанлари номзоди, Жиззах давлат педагогика институти доценти Лола Санаева. — Лолалари билан дунёга машҳур бўлган Голландиядан бир гуруҳ биолог олимлар Зоминга, лолаларни ўрганишга келишди. Илмий тадқиқотларга кўра, лоланинг асл макони, ҳақиқий ватани Туркистон тизма тоғлари экан, шундан Туркистон лоласи деб аталади. Ҳақиқатан, Зомин миллий боғининг юқори қисмида, Нурота тизма тоғларидаги лолалар табиий ҳолда сақланиб қолган ва дунёнинг бошқа худудларига тарқалган деган тахмин бор. Голландияликлар тоғда гулдангил ловуллаган лолazorни кўриб, "Нима учун экотуризмни йўлга қўймаганизлар?" деб мени саволга қўмиб, бизга ҳавас қилишган эди. Зомин халқи азалдан шундай қўшиқларни айтиб келганида ҳам бир ҳикмат бор:

Гулим бор-у гулим бор,
Боғида булбулнинг бор.
Толемдан ўргилди,
Зомин деган элим бор.

Ёмғир сеҳри

Зоминда баҳордан кейин тездагина қуз келиб қолади. Баҳор-ёзининг гаройиб ҳодисаларидан яна бири — ҳар куни туш вақтига яқин Чўнқиртовнинг тепасидан сузиб ўтган булут Зомин сихатгоҳидан бошлаб атрофни айланиб ўтар экан, ёмғир ташлайди ва изига қайтиб,

O'zbekiston
adabiyoti va san'ati

Манзилимиз: Тошкент — 100083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Қабулхона — 233-52-91
Котибият — 233-49-93

Танқид ва адабиётшунослик бўлими: 233-58-86
Ижтимоий ҳаёт бўлими: 233-57-42

Санъат бўлими: 233-56-40
Назм ва наср бўлими: 233-58-60

Бош
муҳаррир
Сирожидин
САЙИД

Тахририятга келган қўлёзмалар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди.
Муаллифлар фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқланishi мумкин.

Масъул котиб — Асрор СУЛАЙМОНОВ
Навбатчи муҳаррир — Азизхон ИМОМОВ
Саҳифаловчи — Зафар РЎЗИЕВ

«ШАРҚ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси.
Босмахона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 00.55

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 26.11.2014 йил 0283-рақам билан рўйхатга олинган. Адади — 3533. Буюртма Г — 782. Ҳажми — 3 босма табоқ А-2. Нашр кўрсаткичи — 222. Ташкилотлар учун — 223. 1 2 3 5 6

ЖУМА КУНАЛАРИ
ЧИҚАДИ.

СОТУВДА НАРХИ
ЭРКИН.

ISSN 2181-614X

МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР
УЮШМАСИ

ҲОМИЙ:
"МАТБУЁТ ТАРҚАТУВЧИ"
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ

Сайтимизга ўтиш учун QR-коднинг
телефонингиз орқали сканер қилинг.